

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВНЗ УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКА ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ СВЯТОГО ДУХА
ФІЛОСОФСЬКО-БОГОСЛОВСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра богослов'я

Магістерська робота

ОБРАЗ ДУШПАСТИРЯ У ТВОРЧОСТІ
СЛУГИ БОЖОГО ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Студент 6-го курсу: Віталій Горін
Науковий керівник: с. Стефанія Марко
доктор богослов'я

Львів 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА ДУШПАСТИРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	6
1.1. ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ЖИТТЯ І СЛУЖІННЯ	6
1.2. ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ – ДУШПАСТИР	12
1.3. ПИСЬМЕННИК І ПУБЛІЦИСТ	19
РОЗДІЛ 2 ДУШПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ У ТВОРАХ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	23
2.1. ДУХОВНИЙ ОТЕЦЬ	23
2.2. ЛЮДИНА МОЛИТВИ	27
2.3. СЛУЖИТЕЛЬ СЛОВА – ПРОПОВІДНИК І ВЧИТЕЛЬ	31
2.4. ПОМІЧНИК ПОТРЕБУЮЧИМ	34
2.5. СУСПІЛЬНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ДІЯЧ	37
2.6. УПРАВИТЕЛЬ ЦЕРКОВНИМИ ДОБРАМИ	39
РОЗДІЛ 3 СУЧАСНЕ ОСМИСЛЕННЯ ДУШПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ ЗГІДНО ТВОРІВ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО	43
3.1. ДУШПАСТИР – ТОЙ, ЯКИЙ ВІДПОВІДАЄ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ ...	43
3.2. ДОБРИЙ ПАСТИР	53
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63

ВСТУП

Українська Греко-Католицька Церква за час свого існування подарувала світу і нашому народу багатьох святих, праведних, жертвних і ревних синів і дочок. Серед цієї великої плеяди достойне місце займає Слуга Божий отець Кирило Селецький. Цей муж посвятив своє життя для служіння нашій Церкві та нашому народу. Він трудився у другій половині XIX та на початку XX століття. Отець Кирило Селецький залишив великий слід після себе, але його життя, служіння та творчу спадщину ще слід дослідити та належно оцінити.

Актуальність магістерської праці полягає у дослідженні життя і аналізі творів отця Кирила Селецького, результати яких можуть стати корисним джерелом, з якого можна буде почерпнути важливу інформацію для осмислення образу душпастиря, його діяльності та служіння. Це все напрацювання спрямоване на представлення правдивого образу душпастиря, який є актуальним у всі періоди церковної історії.

Об'єктом дослідження є творча спадщина Слуги Божого отця Кирила Селецького. Предметом дослідження є образ душпастиря згідно поглядів Слуги Божого отця Кирила Селецького.

Мета роботи – на основі творчої спадщини о. Кирила Селецького представити образ душпастиря, його роль в житті Церкви та народу, показати основні аспекти служіння душпастиря.

Завданням цієї роботи буде дослідити історичний контекст життя і пастирського служіння отця Кирила Селецького. Зробити аналіз творчості отця Кирила Селецького, яка присвячена темі душпастирства. Представити служіння душпастиря. Переосмислити служіння душпастиря згідно творчості о. Кирила у XXI столітті.

Оригінальність цієї магістерської праці полягає у тому, що творчість отця Кирила Селецького є мало дослідженою. А велика кількість його творів і

статей, які зберігаються у бібліотечних фондах, не є відомими широкому загалу людей.

Хронологічні межі цієї праці: 1835 – 1918 рр. – роки життя і служіння отця Кирила Селецького.

Методи дослідження, які будуть застосовані у цій роботі: історичний, аналіз, синтез та узагальнення. Історичний метод буде використано для висвітлення життя і діяльності отця Кирила Селецького. Найважливішим буде метод аналізу творчої спадщини отця для того, щоб представити різні аспекти служіння душпастиря. Методи синтезу і узагальнення допоможуть поєднати всі сторони служіння та показати образ душпастиря, який є представлений у творчій спадщині Слуги Божого отця Кирила Селецького.

Дана магістерська праця складається зі вступу, основної частини, яка має три розділи, висновку та списку використаної літератури.

У першому розділі досліджуватиметься історичний контекст життя та душпастирське служіння священника Української Греко-Католицької Церкви Слуги Божого отця Кирила Селецького. Також буде представлено його писемну спадщину, оскільки отець за своє життя написав багато творів та статей на різну тематику. Вагоме місце у його творчому доробку займає постать душпастиря.

У другому розділі буде представлено, як бачив і розумів отець Кирило Селецький основні аспекти душпастирського служіння на основі аналізу творчості, присвяченої душпастирській тематиці, а також будуть використані напрацювання, у яких згадані душпастирі.

У третьому розділі буде переосмислено служіння душпастиря згідно творчості о. Кирила у ХХІ столітті.

Основними джерелами для написання роботи, які становлять основу дослідження, є твори отця Кирила Селецького. А саме – «Отець Іван Боско. Його життя і діяльність», «Отец Севастіян Кнайп», «Жите св. Івана Золотоустого», «О. Іоанн Снігурський». У цих працях описано життя і служіння священників і єпископів. Важливими джерелами є інші твори отця Кирила, в

яких йде мова про душпастирів. Також буде опрацьовано статті та дописи отця у тогочасних часописах, які стосуються даної тематики.

РОЗДІЛ 1

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА ДУШПАСТИРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

1.1. ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ЖИТТЯ І СЛУЖІННЯ

Церковно-громадський діяч, добрий і жертвний душпастир, святець, інтелектуал, письменник, засновник двох чернечих згромаджень, патріот свого народу – так коротко можна охарактеризувати отця-прелата Кирила Селецького. Він народився 29 березня 1835 року в селі Підбужі коло Самбора, де його батько Михайло Селецький працював тоді вчителем. Батьки походили із давніх шляхецьких родів, але вже на тодішній час землі у них було небагато і родина відчувала скруту. Незважаючи ні на що, у їхньому домі панував дух молитви і любові до Бога. Мати все своє життя присвятила вихованню дітей, - окрім Кирила у сім'ї було дві дочки: Петронеля і Леонтиня. Теодор Вергун у своїх спогадах про отця подає його згадку про матір: «Таку матір, як наша, не так легко в світі стрінути»¹.

У 1843 р. родина переселяється в Самбір для того, щоб діти могли ходити на навчання. У тому році Кирило йде в окружну школу, а у 1847 р. – розпочинає навчання вже у гімназії. Він належав до добрих і старанних учнів. Закінчив гімназію в 1855 році. Далі поступає до Львівського університету на теологію, виховуючись в духовній семінарії, а на четвертий рік навчання - переводиться до Перемишля, де в 1859 році завершує богословські студії. В семінаріях посвятився духовним студіям і духовному становленню, тому після закінчення навчання був приготований до виконання священничого покликання².

Одружується з дочкою священника Емілією Івасівкою. В них народжуються дві дочки. Та спільне життя з дружиною протривало недовго, бо на шостому

¹Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький» // *Богословія* 52 (1988) 131.

²Там само, 131-133.

році сімейного життя дружина помирає. Тоді його старша сестра Леонтія, яка була незаміжня, переїжджає до брата, щоб вести господарство і опікуватись домом³. Так молодий священник на початку свого служіння зазнає важких ударів від життя. Як каже біограф о. Кирила – о. Теодор Вергун, який був вихованцем отця, – «Такий тяжкий хрест післав Бог на о. Селецького, хочаби терпіннями приготувати святу душу до сповнення великих завдань в нашому народі»⁴. Якщо подивимось на подальше життя отця, то побачимо, що справді його життя було не легким, а сповнене багатьох випробувань, не вирізнялось розкішшю, прожите в убогості, але сповнене великими трудами на славу Божу та добро свого народу, який він так любив і жив для нього.

Зразу після закінченні навчання у 1859 році приступає до вчителювання у Дрогобицькій гімназії і там працює до 1862 року. 8 січня 1860 р. єпископ Григорій Яхимович уділяє йому ієрейських свячень. Не маючи призначення, він допомагає в душпастирській праці в дрогобицькій парафії. Згодом отримує перше призначення – сотрудник у Старій Солі (1862–1864 рр.). Тут отримує похвального листа від пароха о. Василя Товорницького за дуже совісне виконання своїх обов'язків. І мандрує далі. Це був тільки початок цієї мандрівки по парафіях, куди його призначали. Отець Кирило ще десять років не мав сталого місця служіння. Часто змінював місце душпастирської праці, виконував різні обов'язки. Був адміністратором в Біличу Горішнім у 1863 – 1865 рр., у Мількові - у 1865 – 1869 рр. Адміністратором парохії в Любачеві у 1869 – 1870 рр. і у Воробнику Королівським у 1870 – 1872 рр. Духовним провідником в монастирі СС. Василянок в Яворові у 1873 р. Капеланом в Кориниці у 1873 – 1874 рр. Останнє призначення отримує в 1874 р. на парафію у Жужелі і до прилученого села Цеблова, де виконує уряд пароха, який сповняє аж до кінця своїх днів у 1918 р.⁵.

³А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький – засновник монаших згромаджень*, Львів: Галицька видавнича спілка 2004, 14-15.

⁴Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 134.

⁵Там само, 135.

Початок його служіння не був простим, адже йому довелося змінити декілька місць свого душпастирського служіння. Як пише о. Вергун «симпатій у духовних властей не мав. Не умів, чи радше не хотів їх здобути. Зрештою, о. Селецький шукав завжди тільки праці в Христовій винниці і працю находив всюди»⁶. За такий короткий період отцю Кирилу часто довелося переїздити з місця на місце, незважаючи на смерть дружини і старшої донечки. Всі ці перипетії гартували його священничий дух, готували до великих справ, які мав здійснити для блага Церкви і народу.

У Жужелі і Цеблові отець Селецький прослужив сорок чотири роки з вісімдесяти трьох прожитих, тобто, більшу частину свого життя. Тут він вповні розкриває свої дари. Але де б не був цей священник, всюди він прикладається до праці як на церковній, так і на народній ниві. В той час населення Галичини потерпало від пияцтва. Загострення відносин з Пруссією, війна 1866 р. призводить до мобілізації у військо багатьох чоловіків. Зменшення робочої сили зумовило зубожіння села, яке стояло на межі голоду. Така нелегка ситуація стала причиною того, що багато людей дедалі частіше почали надмірно вживати алкоголь. Пияцтво стає масовим явищем. І греко-католицькому духовенству черговий раз доводиться братись за справу боротьби з алкоголізмом в українському народі наприкінці 1860-х рр.⁷ Отець Кирило є серед тих священників, які бачать, як страждає його народ від біди, яку несе зловживання алкоголем, тому «де тільки працював як душпастир, там заводив Братства тверезості. Та він не тільки ширив ту ідею живим словом у своїх парохіях і сусідніх селах, але ширив ті ідеї письмом по таких виданнях як «Посланник» і «Книжочка місійна». Петро Вергун пише, що особливого успіху у боротьбі з пияцтвом було видно у Жужелі і Цеблові, - тих парафіях, де отець

⁶Там само, 135.

⁷Я. СТАСІВ, «Рух тверезості у східній Галичині в середині XIX – першій третині XX століття» [PDF] // *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*, випуск 13–14, Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка 2012-2013, 170.

служив довгий період – «прийшов час, коли ані в одному ані в другому селі, ні один чоловік не брав до уст навіть краплі горілки»⁸.

У той час священник був чи не самотньою особою, яка вела просвітницьку діяльність у сільській місцевості. Варто зазначити, що «наприкінці 1860 – 1870-х рр. гаслом духовенства для селянства були просвіта, тверезість, працьовитість та ощадність»⁹. Тоді загальний стан у Галичині був не найкращим, особливо це стосується села, бо окрім поширення пияцтва народ страждав від великого зубожіння. Не міг на це спокійно дивитись о. Селецький, адже розумів, що потрібно допомогти своєму нужденному народу не тільки духовними добрими, а також потрібно якимось способом цьому зарадити. «Тому зараз на початку своєї душпастирської діяльності звернув увагу на закладання позичкових кас, в яких люди могли би за маленький процент рятуватись у біді... на випадок великої потреби, навіть безпроцентово»¹⁰. Як добрий душпастир він старався прислужитись убогому народу на зразок Христа. «Христові принципи він вміло пристосував у народній домені, несучи матеріальну й моральну поміч найменшому братові в Христі. З всяку ціну старався створити в своїй парохії економічну базу під кличем "свій до свого", щоб народній гріш не відходив до кишені чужих визискувачів»¹¹. Для убогих людей, які мусіли за великі гроші купувати збіжжя на прожиток, закладав о. Селецький громадські «шпихліри» (склади), також закладав «консумційні»(споживчі) крамниці. В Галичині починають закладатись перші молочарські спілки, в той час і у Цеблові дуже добре функціонує молочарня¹².

Як ревний працівник «дуже скоро він перевиховує своє село, шукає для людей кращих способів вести своє життя серед різних скупостей чи й нужди»¹³.

⁸Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 137.

⁹І.П. ХИМКА, «Греко-католицька церква і національне відродження в Галичині 1772-1918» // *Ковчег. Науковий збірник статей з церковної історії*, число 1. Львів: Інститут історичних досліджень Львівського державного університету ім. І. Франка, Інститут історії Церкви 1993, 95.

¹⁰Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 138.

¹¹Т. ВЕРГУН, «Прелат Кирило Селецький (1835-1918)» [PDF] // *Визвольний шлях. Суспільно-політичний і науково-літературний місячник*, книга 7, Лондон: Українська видавнича спілка 1983, 863.

¹²Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 139.

¹³І. МУЗИЧКА, «Вступне слово» // Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький» // *Богословія* 52 (1988) 129.

Цей скромний священик своєю клопіткою працею на благо убогого народу, який перебував у скрутних обставинах тодішнього часу, робить великі подвиги.

Та не тільки про матеріальне становище і добробут піклувався о. Кирило, а також дбав і про освітні потреби своїх парафіян. Адже добре розумів, що, попри задоволення фізичних потреб, потрібно людині дати знання, яке дозволить подбати про себе, свою родину і народ. Тому «де був довше душпастирем, там засновував читальні, приміщував їх, чи то в громадських домах, чи в спеціальних читальнях домах»¹⁴. Особливого розквіту зазнає його просвітницька діяльність у Цеблові і Жужелі. Там отець позакладав читальні, в яких відбуваються різні заходи, спрямовані для розвитку селян. По читальнях «йшла безупинно освітня праця згідно програмою. В неділю і свята бували всі люди на Богослуженнях в церкві... по обіді повно людей в читальні»¹⁵. Дбав він і за виховання дітей, найменших своїх парафіян, у яких вбачав майбутнє Церкви і народу. Так, у 1893 р. у своїй парафії в селі Жужелі Сокальського повіту (Львівщина) своїми стараннями о. Кирило Селецький стає першим засновником української охоронки для селянських дітей¹⁶.

У своїй щоденній праці отець-преслат відчуває недостаток у допомозі для служіння у сільській місцевості, розуміє, що цю потребу могли б задовільнити монаші згромадження. «Відтак народилась думка, щоб у кожному селі мати сестер, які посвятились б апостольській праці серед дітей, молоді; сестер, які жили б у монастирі, але не для монастиря, лише для народу, для бідного селянства, виховуючи його дітвору»¹⁷. Ця думка, яка зродилась у серці о. Кирила, втілилась у реальність у 1892 р., коли він заснував Згромадження сестер Службниць Пречистої Діви Марії¹⁸. Та коли о. Селецькому доводиться зложити уряд прокуратора сестер Службниць у 1897 р., він не знеохотився, а в 1898 р. в Цеблові побудував дім для нового згромадження – Сестер св. Йосифа

¹⁴Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 140.

¹⁵Там само, 140.

¹⁶З. НАГАЧЕВСЬКА, *Українське дошкілля в освітньому просторі Східної Галичини (кінець XIX ст. – 1939 р.)* [PDF], Івано-Франківськ: НАІР 2015, 39.

¹⁷А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький – засновник монаших згромаджень*, 30.

¹⁸Там само, 31.

Обручника Пречистої Діви Марії¹⁹. Так пише у вступному слові до друкованої біографії про о. Кирила Селецького у часописі Богословія о. Іван Музичка: «Він бачить потреби монаших згромаджень і велике значення у вихованні дітей і в благовіствуванні дітей і в благовіствуванні Божого слова при допомозі жіночих монаших згромаджень. І він основує їх аж два»²⁰.

Отець Кирило Селецького, попри активне служіння на рідній землі, не обмежується тільки теренами Галичини. Свою діяльність він намагається поєднати із закордонними поїздками. Тричі він подорожує до Італію, відвідує різні міста, оглядає пам'ятки культури, спілкується з цікавими особистостями. Першу поїздку здійснює в 1870 р. до Риму і по Італії. Вдруге повертається до Риму і Італії у 1877 р., де дізнається про діла святого Івана Боска. Третя подорож до Італії відбулась у 1897 р.. Відвідуючи цю країну, отець Кирило завітав до міста Торіно, щоб краще ознайомитись зі справою отця Івана Боско, побачити на власні очі місця його життя і діяльності²¹.

Отримавши запрошення відвідати наукову Академію у Велеграді в Моравії для доповіді про руську мову і розвиток літератури в Русі галицькій, радо погоджується. 2-3 серпня 1892 р., о. Кирило бере участь в цій події²². Під час цієї поїздки при служінні Літургії читає літургійні тексти, всі зібрані священники радіють, що могли слухали слов'янського Богослужіння. На самій Академії має доповідь про історію руського народу і Церкви²³.

У вересні 1906 р. отець-прелат удостоюється великої честі брати участь у першому руському паломництві до Святої Землі під проводом Митрополита Андрея Шептицького, де він є найстаршим паломником серед прочан²⁴, - тоді отець мав 71 рік.

¹⁹Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 181.

²⁰І. МУЗИЧКА, «Вступне слово», 129.

²¹В. САПЕЛЯК, «Слово про автора» // КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*. Львів: Видавництво ОО. Селезіян 1992, 4.

²²К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «З моєї поїздки до Велеграду» // *Посланник* 16 (1892) 4-5.

²³К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «З моєї поїздки до Велеграду. Другий День» // *Посланник* 17 (1892) 4-6.

²⁴*Як то Русь ходила слідами Данила. Пропамятна книга першого русько-народного паломництва в Святу Землю* [PDF], Жовква: ОО. Василіани 1907, 51.

Відійшов у вічність отець Кирило Селецький 28 квітня 1918 р. За своє життя, яке було сповнене болючих втрат найрідніших, несприйняття і несправедливості, отець-прелат багато зробив для слави Божої, добра Церкви і народу, і за це отримав справедливі відзначення. У 1890 р. Єпископ Іван Ступницький надав йому крилошанські відзнаки. У 1891 р. Митрополит Сильвестр Сембрантович іменував отця членом III-ої комісії Синоду. У 1982 р. Єпископ Юліян Пелеш іменував цензором книг релігійного змісту. У 1897 р. Єпископ Чехович іменував містодеканом, у 1900 р. – дійсним деканом, а того ж року - іменував «предсідателем» (головою) церковного суду з вирішальним голосом, а у 1901 р. – ординаріатським комісаром в справах сервітутових. У 1905 р. Селецький отримав відзнаку від Папи Пія X, який іменував о. Кирило почесним шамбілянином. У 1906 р. Єпископ Чехович іменує отця титулярним советником Єпископської Консисторії. У 1910 р. цар відзначає отця Селецького Хрестом Лицарського Ордену Франц Йосифа²⁵. З 1898 р. К. Селецький сповняє уряд ординаріатського комісара шкіл у Белзькому деканаті²⁶.

Попри велику діяльність на суспільно-громадській ниві о. Кирило був найперше священиком, душпастирем. Він був добрим пастирем, який знав своїх, і свої його знали (пор. Ів 10, 14). Все своє священиче життя віддав на служіння бідному селянському люду, а вони - любили і шанували його, як свого батька.

1.2. ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ – ДУШПАСТИР

о. Кирило Селецький відноситься до тих душпастирів, які не шкодують ні часу, ні здоров'я для своєї пастви. Його служіння спрямоване на покращення матеріального становища повіреного йому люду, але розуміє, що найперше

²⁵Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 188-189.

²⁶З. НАГАЧЕВСЬКА, *Українське дошкілля в освітньому просторі Східної Галичини*, 225.

потрібно дати їм духовний корм, допомогти знайти дорогу до Бога. Отець-прелат розуміє, що окрім нього немає у його парафіях нікого хто б подбав за відкинутих і забутих селян. В той час у Галичині «священник – єдина особа на селі, що поєднувала українську національність, університетську освіту, економічну незалежність та санкціоновану владу»²⁷. З цим усвідомленням трудиться отець Селецький.

Дбає він про своїх парафіян, старається у кожній сфері сільського життя зарадити чим може. Де бачив потребу всюди намагався прийти з допомогою, з порадою. Як пише отець Іван Музичка: «Кидається на всі боки активності, не надщерблюючи при тому основних своїх обов'язків душпастиря. Не жаліє ні себе, ні своїх матеріальних засобів. Які служать не йому, а народові! Його нарід – то його діти, яких він виховує, вчить і провадить»²⁸.

Це все о. Селецький робить з великої любові, яка наповняла його серце. «Найвизначнішою його чеснотою – після любові до Бога, це любов своєї нації, своєї батьківщини, любов свого народу, цього між нашими ближніми найбільшого, найпершого нашого ближнього»²⁹. Ця любов світить і зігріває всіх, кого він оточує, спрямовує його до Бога і до ближнього. Кожне його діло позначене любов'ю. Адже він – «святий, святий священник з гарним священничими прикметами, чеснотами, справжній Христовий священник, що й душу дає за своє стадо і горить любов'ю Христа для спасення душі»³⁰.

Його погляд завжди був звернений на найнужденніших. Він розумів, що священник має бути добрим пастирем, який дбає за своє стадо, і перебуває зі своєю паствою увесь час, бачить потребу кожного, має бути готовим допомогти найнужденнішому. «Той чоловік, якому лежить на серці спасення душ парафіян, не може замикати очей на життя людей, на їхнє життя родинне, на їхні відносини матеріальні. Треба наперед голодного накормити, нагого

²⁷І.-П. ХИМКА, «Греко-католицька церква і національне відродження в Галичині 1772-1918», 94.

²⁸І. МУЗИЧКА, «Вступне слово», 129.

²⁹Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «До всечесного духовенства з нагоди двадцять п'ять-ліття смерті Бл. п. о. Кирила Селецького» // *Вісті з Риму*, число 1-2, (30 січня 1969) // КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, Львів: Видавництво ОО. Селезіан 1992, [Документи].

³⁰І. МУЗИЧКА, «Вступне слово» 130.

приодіти, а тоді про царство небесне говорити. Чудесно умів те все погодити о. Селецький».³¹

Саме так, бо не тільки словом, а найперше реальними вчинками о. Кирило показував, як потрібно служити ближньому на зразок Христа, любити ближнього не словом а ділом. о. Теодор Вергун пише приклади, які яскраво демонструють жертовність і любов отця.

Роздавав усе, що міг, убогим. Коли віз з Цеблова книші з парастасу, то самі коні ставали перед хатиною «ветхих деньми» Марії і Марти, а Марія чи Марта вже наперед рукою двері держали, щоби вибігти, як тільки стануть коні. І великі книші, ясні як сонце, опинювались в руках Марії чи Марти. Мило буде колись почути: «Я був голодний, а ви мене накормили»... Одного разу побачив о. Селецький бідного без сорочки. Пішов між кущі, скинув свою сорочку, звинув і дав бідному... Справді, мило буде почути: «Я був нагий, а ви мене приоділи».³²

Такі приклади яскраво показують цілковиту посвяту цього душпастиря для повірених йому людей. Він своїм життям демонстрував, яким має бути священик. Також не забував і про духовні речі, яких потребує кожна людина.

Велику частину своєї душпастирської праці о. Кирило проводив у храмі, бо розумів, що це місце є основним у його служінні. Попри всі справи, які доводилось отцю-пароху полагоджувати поза храмом, він знаходив час, щоб голосити слово Боже. Як пише о. Петро Вергун: «о. Селецький ціле своє життя безнастанно голосив слово Боже... кожного дня, на ранішній медитації, «проповідував» собі самому, щоби опісля могли проповідувати другим людям... В церкві голосив Боже слово на Службі Божій, а на вечірні проводив катехизації»³³. Як невтомний сіяч щедро засівав у душах своїх вірних слово Боже, яке дало щедрі плоди, адже як пише ап. Павло у другому листі до Коринтян: «хто ж щедро сіє, той щедро жатиме» (2 Кор. 9,6). З-поміж парафіян отця-прелата є покликання до священичого і богопосвяченого станів. З

³¹Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 138.

³²Там само, 151.

³³Там само, 135.

«парафії, де він служив, вийшло 26 сестер служебниць, десять сестер святого Йосифа і десять священиків»³⁴.

Особливим є свідчення о. Теодора Вергуна, який є вихідцем із парафії о. Кирила, і у своїх споминах про отця-прелата, пише: «Для мене все було мило згадувати того святого священика, бо з його уст не одно слово впало і в моє серце, чи то з проповідальниці, чи у св. Сповіді, до якої і ми діти дуже часто приходили»³⁵.

Так добре сповняв своє служіння на повірених йому парохіях, що своїм прикладом і своєю працею запалював людські серця, а особливо дитячі і юнацькі, що з'являються охочі не тільки до священичого і монашого станів, а і до навчання. Вихідцями з його парафій «були і вчителі гімназії і начальники стацій та інші урядовці. Учителів і учительок вийшло тоді з парохії кільканадцять»³⁶.

Він «майстерно провадив душпастирську працю, особливо у святій сповіді, коли говорив в імені Христа серцем до серця»³⁷. Розумів, що це таїнство дозволяє людині духовно зростати, переживати особливу зустріч з милосердним Богом. Ця його харизма доброго сповідника, лагідність, вміння вислухати і порадити притягала багато людей до Таїнства Примирення. Тому «не дивно, що до святої сповіді і святого причастя мав багато охочих, не кажучи про неділі чи свята, коли до сповіді було дуже багато парафіян»³⁸. Невтомно трудився у сповідальниці, всі сили віддавав для служіння Богу, щоб виявляти Його милосердя тим, хто до Нього прибігає. Це спричиняється до того, що отець занеджує, і це стає причиною його смерті. «В сповідальниці сидить він так наполегливо, що лікар йому забороняє сповідати, хоч він не

³⁴Глава УГКЦ на Стрітіння Господне: «Той, хто пережив зустріч з Богом, назавжди став інакший» // сайт: Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 16 лютого 2018, <http://news.ugcc.ua/audio/glava_ugkts_na_str%D1%96tenya_gospodnie_toy_hto_perezhiv_zustr%D1%96ch_z_bogom_nazavzhd_i_stav_%D1%96nakshiy_81902.html> (дата звернення 17.04. 2018).

³⁵П. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 136.

³⁶Там само, 153.

³⁷А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький – засновник монаших згромаджень*, 69.

³⁸Там само, 69.

слухає і дістає через те запалення легенів, що й спричинило йому смерть (окрім старечого вже віку)»³⁹.

Варто згадати і про молитовний дух отця Кирила, підхід до богослужінь. Це також свідчить про духовний стан душпастиря, його особисті відносини з Христом. Отець Вергун, з захопленням розповідає про молитовну поставу у богослужіннях свого пароха. Такими словами він це описує: «Як маєстатично служив о. Селецький Службу Божу! Справді він так лучився тісно зі своїм первовзором – Христом, що його лице промінювало надземним блиском»⁴⁰. Ця його молитовна постава була прикладом для всього зібраного на молитві люду, вона потягала кожного присутнього до єднання, що «до відправи священика долучався спів церкви. Часом співала ціла церква, часом хор. Але священик і люди – то одна арфа Св. Духа. Такі дивні діла творив Св. Дух через того святого священика»⁴¹. Так закликає виголос перед молитвою Отче наш «І дай нам єдиними устами і єдиним серцем славити й оспівувати...». Саме священик, який очолює молитву спільноти, має єднати всіх зібраних у одноголосну спільноту прослави Бога. Це добре вдавалось отцю Кирилу.

Розумів о. Селецький і про важливість храму, який є місцем спільнотної молитви його парафії, є немовби «небом на землі», місцем перебування живого Бога. Тому багато зусиль прикладав о. Селецький для того, щоб дбати про красу сільських храмів на його двох парафіях. «Єпископ Чехович в часі канонічної візитації в Жужелі і в Цеблові дня 25 травня 1906 р. застає в церквах: «Всюди взірцевий лад»⁴². Не дбав отець Кирило про свою зовнішню красу і добробут, чи красу і добробут свого помешкання, а дбав про парафіяльні храми. «Ходив отець прелат в старім одінню, мешкав в старім приходстві, зате церква то прикраса околиці»⁴³.

Його цілковита посвята на служіння Богу у Його винограднику, зречення себе самого задля свого ближнього, постійна турбота за духовний і

³⁹І. МУЗИЧКА, «Вступне слово», 129.

⁴⁰Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 136.

⁴¹Там само, 136.

⁴²Там само, 137.

⁴³Там само, 194.

матеріальний стан своїх парафіян, дбання за парафіяльні храми не залишилися не поміченими. Попри численні церковні нагороди які отримав о. Селецький, найбільшою нагородою є добра пам'ять про отця-прелата, яка залишилась після його відходу по вічну нагороду.

Преосвященний Єпископ Йосафат Коциловський з нагоди двадцяти п'яти-ліття смерті о. Кирила Селецького пише окреме послання до духовенства Перемиської єпархії, де такими словами описує постать отця-прелата:

Людина ангельської доброти, простенька, покірна, любить все добре й поширює його всюди, куди може, без огляду на труднощі. Усіх ближніх, а передовсім своїх парохіян, любить як свою власну душу; працьовитий, сумлінний, скромний, убогий, здержливий, витривалий, готовий на все, чого вимагала б від нього Божа воля й Божа слава. Одним словом, це праведник, муж Божого Духа, що дається нам як взорець християнського праведного, святого життя. Де душпастирює, всюди підносить своїх парохіян у релігійному й національному житті. Всюди дбає про красу божих домів, основує братства Тверезости, старається за матеріальне піднесення парохіян, працює в читальнях, працює й пером⁴⁴.

Митрополит Андрей Шептицький у своєму пастирському посланні від 19 серпня 1942 р. до Сестер Службниць з нагоди 50-літнього ювілею заснування цього Згромадження, відгукується з великою вдячністю до Бога за дар такого доброго душпастиря для його Церкви. Він пише:

З вдячністю для Бога треба сьогодні згадати й про основника Вашого Згромадження, отця Кирила Селецького, пароха Жужеля. Його праведне життя, посвята, з якою всьому віддав: чи то захоронкам Сестер, чи то убогим, – його дух молитви, його простота і покора, а передусім любов ближнього, що була провідним світлом в основанні Згромадження й у всіх працях для нього, – всі ті чесноти ставлять покійного в ряді перших працівників євангелія в нашій Церковній провінції⁴⁵.

В тому ж листі Архієрей згадує подію, яка відбулась рік перед написанням листа – це Архиепархіальний собор в 1941 році, де «правилом 62 згадується про отця Кирила Селецького як про чоловіка, якого можна поставити як зразок християнського святого життя»⁴⁶. Беручи до уваги постанови цього собору,

⁴⁴Й. КОЦИЛОВСЬКИЙ, «До всечесного духовенства з нагоди двадцять п'ять-ліття смерті Бл. п. о. Кирила Селецького», 12-13.

⁴⁵А. ШЕПТИЦЬКИЙ, Пастирське послання до Сестер Службниць (19 серпня 1942) // *Митрополит Андрей Шептицький, Пастирські послання*, т. 3, 1939-1944 / техн. ред. М. Марко та ін., Львів: Артос 2010, 224.

⁴⁶Там само, 224.

наступник митрополита Андрея Шептицького – патріарх Йосиф Сліпий звертається до римського Архiereя з проханням розпочати беатифікаційний процес о. Кирила Селецького, як зазначено у листі «домашнього прелата Святішого Отця». Блаженніший Йосиф до заслуг отця Кирила відносить заснування за власні кошти двох монаших чинів: Згромадження Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, як зазначено «зараз є Папського Права» і Згромадження Сестер Святого Йосифа. Закінчує свій лист-прохання патріарх такими словами: «Слава його святості і героїчних чеснот далеко перейшла границі його парохії. Тому я смиренно, щоби Ваша Святість зволила ласкаво дати згоду на висловленні мольби для більшої Слави Божої»⁴⁷.

Офіційно беатифікаційний процес розпочався тим, що Владика Михаїл Колтун, Єпарх Сокальсько-Жовківський, 28 березня 2009 року у катедральному храмі апостолів Петра і Павла, під час святкування Року покликання у Сокальсько-Жовківській єпархії, проголосив декрет, яким доводить до відома священників та вірних єпархії про початок цього процесу⁴⁸. «11 липня 2009 року в місті Сокалі, у катедральному храмі святих апостолів Петра і Павла, відбулося урочисте відкриття беатифікаційного процесу Слуги Божого отця Кирила Селецького»⁴⁹. Цим подіям передував Патріарший Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви, який відбувся США, 27 вересня – 6 жовтня 2007 року Божого. У 22 постанові прийнято: «Благословити почати беатифікаційний процес отця Кирила Селецького»⁵⁰.

Блаженніший патріарх Любомир Гузар також згадує про заслуги, як він каже – звичайного сільського пароха о. Кирила Селецького, «який стояв при

⁴⁷Й. Сліпий, Лист до Папи Римського // КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність.*, Львів: Видавництво ОО. Селезіян 1992, [Документи].

⁴⁸«Розпочато беатифікаційний процес отця Кирила Селецького у Сокальсько-Жовківській єпархії» // сайт: Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 01 квітня 2009, <http://news.ugcc.ua/news/rozpochato_beatifikatsiy_niy_protse_s_ottsya_kirila_selet'skogo_u_sokalsko_zhovk%D1%96vsk%D1%96v_ierarh%D1%96i_56053.html> (дата звернення: 27 квітня 2018).

⁴⁹«Урочисте відкриття беатифікаційного процесу отця Кирила Селецького» // сайт: *Сокальсько-Жовківська єпархія Українська Греко-Католицька Церква*, 13 липня 2009, <<http://www.sokaleparchy.org.ua/index.php/2009-06-02-08-03-45/vita/172-otets-kyrylo-selet'skyi/73-beatifikatsiyelet'skyukoltun>>(дата звернення: 27 квітня 2018).

⁵⁰«Постанови Синоду Єпископів УГКЦ 2007 року» // сайт: *Українська Греко-Католицька Церква*, 26 жовтня 2007, <http://ugcc.ua/official/official-documents/postanovy_patriarshoho_synodu/postanovi_synodu_yepiskop%D1%96v_ugkts_2007_roku_70046.html>(дата звернення: 27 квітня 2018).

колиці Згромадження Сестер Служебниць і Сестер св. Йосифа, виявляв велике зацікавлення до різних можливостей участі Церкви у суспільній праці, в покращенні земного добробуту своїх вірних»⁵¹.

Своїм святим життям, відданим душпастирським служінням, скромна особа отця Кирила Селецького заслужила на такі численні похвали. Працював невтомно, не занедбуючи даних талантів, які йому були дані, а примножив їх, як добрий і вірний слуга (пор. Мт. 25, 14-30). Ніколи не прагнув слави і визнання, не жив у великих достатках. Сам він про себе говорив: «Я є убогим сільським парохом. Не посідаю ні сіл, ні фільварків, тільки посідаю превеликий капітал у моєму серці; а тим капіталом є горяча любов мого народу і сильна віра в Боже Провидіння»⁵².

Наша Церква має багато святих і великих синів і дочок. Серед них своє достойне місце займає і отець Кирило Селецький, який трудився у нашій Церкві та для свого народу у нелегкий період їхнього існування у другій половині ХІХ і на початку ХХ століття. Залишив після себе великий слід в історії Української Греко-Католицької Церкви. Його творчість і діяльність ще слід дослідити і оцінити.

1.3. ПИСЬМЕННИК І ПУБЛІЦИСТ

Слід сказати, що «духовну й громадсько-суспільну працю поєднував о. Кирило з освітньою, поширював свою науку в газетах, журналах і книжках»⁵³. Він не зупиняється тільки на душпастирському служінні, турботі про матеріальне і духовне добро своїх вірних. Отець написав декілька книжок на різні тематики, робив переклади на народну мову для простого населення, його дописи у

⁵¹Проповідь Блаженнішого Любомира під час посвячення Молодіжного професійного екуменічного центру ім. Дона Боско // Благовісник Верховного Архієпископа Києво-Галицького Української Греко-Католицької Церкви Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара, № 1, Львів: [б. в.] 2001, 158.

⁵²А. САПЕЛЯК, *Отець-прелат Кирило Селецький – засновник монаших згромаджень*, 67.

⁵³Р. КУХАР, «Письменники і публіцисти Надбужанщини» // *Надбужанина* / ред. М. Мартинюк та ін., т. 1, Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: Об'єднання Надбужанців 1986, 110.

газетах і журналах є численними. Коли бачив, що не має підручників для дітей, пише і їх, а у них поміщає власні вірші⁵⁴. Отець Кирило Селецький дописує у різних тогочасних часописах, і не обмежується тільки богословською тематикою. У доробку о. Кирила є «популярно наукові нариси на найрізномірніші теми, і оригінальні, і перекладні, і на основі чужих написані самостійно: релігія, історія, і географія, і література, і господарство»⁵⁵.

Коли бачить, що є потреба у якійсь книзі, то намагається своєю працею це компенсувати. Таким чином, звертає увагу на те, що для викладання української мови у школах немає книги, тож береться до її написання. У 1868 році за кошти графині Целестини Дзялинської видається його читанка для народу «Своя Хата». В наступному році друкується Катехизм Дегарба, який був перекладений отцем на народну мову та пристосований до східного обряду⁵⁶.

Коли в 1868 р. заснують товариство «Просвіта», він є одним із першими його членів. Для цього товариства дарує свої перші публікації та пише ряд наступних книг. У 1874 р. друкується «Книга мудрости, або жите чесного чоловіка, яке воно після законів Божих і людських бути повинно». Наступними були книги: «Відкритте Америки» у 1884 р, а в 1891 р. книга була вдруге перевидана, «Праведнй Товія» у 1886 р., «Жите св. Івана Золотоустого» у 1889 р., «З життя Якова Кука або що зможе сила волі і труд постійний» у 1892 р.⁵⁷. Це тільки ті книги, які були видані у товаристві «Просвіта». Отець Кирило Селецький також видає й інші книги. У 1900 р. у Перемишлі друком виходить - «Отець Іван Боско. Його життя і діла», також у Перемишлі в 1904 р. для дітей у садочку видає збірник віршів і пісень «Золота Книжечка», а в 1908 р. видав книгу «Як має бути уладжене жите доброї законниці» – підручник духовного життя для монахинь⁵⁸.

⁵⁴Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 141.

⁵⁵Там само, 141.

⁵⁶С. МАРКО, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ» // *Наукові записки Українського Католицького Університету*, число 11, серія «Богослов'я», 5 (2018) 109.

⁵⁷НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ, ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ В. СТЕФАНИКА, *Товариство "Просвіта" у Львові: покажчик видань 1868-1939* [PDF] / уклад. О. Бербека, Л. Головата, Львів: [б.в.] 1996.

⁵⁸Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 143.

Ряд творів, які вийшли з-під пера отця Кирила, друкується у Коломиї, де під редакцією Юліана Насальського, які видає «Бібліотека для рускої молодежи». У розвідці «О власних силах» отець Кирило Селецький подає цікаві факти з життя та біографії відомих людей. Так у 1903 р. виходять праці отця-прелата: «Життєписи Авраама Лінкольна і Веніяміна Франкліна», «Життєпис о. Севастіяна Кнайпа». У 1904 р. «Життєпис єпископа Івана Снігурського», а у 1909 р. – «Ікона Пречистої Діви»⁵⁹.

Слід звернути увагу на віршовану спадщину о. Селецького. «Коли о. Селецький в 1893 р. заложив в Жужелі першу захоронку, перший діточий садок, почав з конечности писати вірші для дітей у садочку. Ті вірші видав особною книжечкою, це – «Золота Книжечка»⁶⁰. В 1896 р. видав посібник для вихователів-катехитів під назвою: «Короткіи упражненія катехитическіи и біблійна історія до ужитку матерей христіанськихъ, захоронокъ и душпастырей».

Його праці можна прочитати у таких газетах: «Руслан», «Діло», «Слово», «Християнський голос», «Основа», та у таких журналах: «Прапор», «Нива», «Душпастир», «Посланник», «Руський Сіон», «Книжечка місійна», «Богословський вісник».

Сам стає видавцем часопису, протягом 1886 р. видавав в Ярославі місячний ілюстрований часопис «Кирило і Методій», який писався народною мовою⁶¹.

Тематична палітра його зацікавлень дуже широка, він намагався охопити як церковно-релігійне життя, так і народне. Його творчість розкриває таємниці духовного життя, пропагують ідеї розвитку активного монашества, особливо звертає увагу на потребу оновлення народного життя, шукає відповіді на питання, які стосуються виховання.

⁵⁹І. КАРПИН, «Юліан Насальський – редактор і видавець "Бібліотеки для рускої молодежи"» // *Вісник Львівського університету* 7 (2012) 203-209.

⁶⁰Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 143.

⁶¹І. ФРАНКО, *Зібрання творів*, у 50 т., т. 41[PDF], Київ: Наукова думка 1984, 415.

о. Теодор Вергун у біографії о. Кирила Селецького подає слова Графині Анни Потоцької, яка добре знало отця, і які характеризують письменницький хист отця Кирила. Вона говорить: «Оповідання його барвне, дотепне, для найпростіших зрозуміле, а і для освічених займаюче»⁶².

Отець, як можна помітити з короткого і не до кінця повного огляду творчості, цікавився багатьма сферами не тільки богослов'я і релігійного життя, а і громадського життя. Серед написаних ним численних статей і творів, які є на різну тематику, також є твори, присвячені образу душпастиря. Одна з основних ідей творчості отця спрямована на те, щоб на прикладі реальних пастирів висвітлити їхню роль і місце у житті народу і житті Церкви.

⁶²П. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 143.

РОЗДІЛ 2

ДУШПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ У ТВОРАХ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

2.1. ДУХОВНИЙ ОТЕЦЬ

Діяльність душпастиря проявляється найперше як служіння духовного отця у повному розумінні цього слова. Воно має здійснюватися таким чином, що душі людей які його зустрічають повинні народжуватися до життя у Ісусі Христі. А ті, які живуть у Христі повинні за допомогою священнослужителя духовно зростати. Кожна інша діяльність духовного отця має бути спрямована для здійснення цього завдання.

Одним із завдань духовного отця є супроводжувати людину в її духовному житті, при потребі допомогти людині розпізнати своє покликання. Щоб вона була готова збагнути Божу волю щодо себе і змогла слідувати за нею. Це нелегке і відповідальне завдання, але потрібне для того щоб скеровувати людину у правильному напрямку. Ці вказівки є дороговказами на життєвому шляху людини. Звичайно є талантом від Бога допомогти людині одразу розпізнати своє покликання, цим даром володіли глибоко духовні люди, святі. Серед таких людей був і о. Іван Боско, він мав дар духовного прозріння. Коли одного разу до нього прийшли три хлопці: два семінаристи і їхній друг, він зміг розпізнати покликання юнака до духовного життя⁶³. Бо душпастирі у своєму служінні мають можливість дотикатися людської душі і таким чином спроможні допомагати їм розпізнавати своє покликання, допомагати підтримувати його і зростати у ньому, а особливо у покликанні до священничого чи монашого життя.

⁶³К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність* / ред. Л. Веремієнко, Львів: ОО. Селезіян 1992, 55.

Та не тільки до священничого чи богопосвяченого життя має скеровувати духовний отець. Його завдання – допомогти людині розпізнати власне покликання, особисті здібності, таланти та використати їх для служіння і розвитку суспільства. Так, як о. Боско, який «вмів як належить влаштувати своїх дітей. Він мав великий природній дар розпізнання, до якого заняття та чи інша дитина є здібна. Цих залишав він в духовній Семінарії, тих – в школах промислових або господарських, інших – у світських урядах»⁶⁴. Тут проявляється проникливість і розпізнання, які допомогли о. Івану Боску пізнавати кожного підопічного і скеровувати його у правильному напрямку.

Духовний отець є тою людиною, яка допомагає простувати шляхом правдивого християнського життя. Його завдання не нав'язувати свою думку, а своїми порадами допомогти зрозуміти як має діяти людина, навчити робити правильний вибір. У двох творах о. Селецького, які не присвячені постаті духовної особи, а розкривають постаті двох відомих на цілий світ мореплавців, виступають пастирі, які відіграли важливу роль у житті цих людей. У творі «Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця» подано епізод, в якому розповідається про діалог Джеймса Кука і старенького священника. Отець, який перший починає розмову і чуючи проблеми юнака дає поради, але робить це як батько. Так, що «спокійне щиросердне лице духовного отця влило довір'я в душу молодого Кука»⁶⁵. Така постава душпастиря спонукала хлопця відкрити своє серце перед священником, і «він розповів про всі свої незгоди, які пережив»⁶⁶. Відчувши гордовитість юнака, отець повчає його: «Гордовитість має добро в собі, бо не раз захороняє людину перед підлабужництвом, але пам'ятай, потрібно вважати, щоб не перейти міру»⁶⁷. Він намагається знайти потрібні слова для юнака. З лагідністю і любов'ю показати йому небезпеку його духовної вади, а також представляє, що потрібно зробити для того, щоб направити своє життя. Що потрібно змінювати і розвивати в собі,

⁶⁴К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 81.

⁶⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця*, Львів: Свічадо 2016, 28.

⁶⁶Там само, 28.

⁶⁷Там само, 30.

в своєму житті. За прикладом Доброго Пастиря хоче допомогти тому хто приходить до нього. Духовний отець показує шлях, яким має простувати його учень. Дає поради, які допоможуть йти цією дорогою.

Та коли отець бачить неготовність прислухатись до його порад, то він не нав'язується, а дає настанови на життя:

Йди за власним натхненням та надійся на Того, Хто і найменшого черв'яка не лишає без опіки. Бог – батько не залишить тебе, коли заповіді Його будеш зберігати. Сторонися гріха, всяка праведність хай прикрашає твою душу. Молись та працюй. Світ широкий, є на ньому багато місця, де можна приміститися і для тебе буде місця доволі.⁶⁸

Саме справжній духовний отець може не нав'язуючись і не наполягаючи, а зважаючи на свободну волю людини прийняти її і в потрібний момент відпустити. Це виходить з розуміння, що він тільки інструмент у руках Божих, і не потрібно чинити насильство над волею людини, а дозволити Богу діяти. Потрібно робити те що є під силу людині, а решта віддати у руки Божі.

Цей старенький священик повівся як досвідчений духівник. Він приділив достатньо часу юнаку, дав йому настанови і поради.

У творі «Відкриття Америки» описується момент зустрічі Христофора Колумба з ігуменом монастиря. Ця зустріч стала важливою у житті мореплавця. Оскільки, отець Хуан Перес був єдиною людиною, яка повірила у Колумба і підтримала його ідеї і мрії. «Він ніколи не дозволяв собі кепкувати з Христофора, як це робили інші, а захочував його не відрікатися від своїх планів та якнайшвидше вирушати у плавання на захід»⁶⁹. Духівник має бути тою особою, яка підтримує добрі ідеї учня, не знеохочує, а додає впевненості. Та не тільки словами ай і ділом підтримав отець духовний Колумба. Через свого приятеля передав він листа до короля Іспанії, і так вирішилась доля цього мореплавця. Христофор Колумб «був вдячний старенькому ігуменові монастиря, який скерував його справу в доброму напрямкові, просив його про

⁶⁸К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця*, 30.

⁶⁹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, Львів: Свічадо 2016, 19.

дальшу опіку над сином та про молитву за подорож»⁷⁰. Тут проявляється здатність духовного отця опікуватися своїми дітьми, проявляти любов і допомагати їм у вирішенні різних проблем, а також супроводжувати людину своїми молитвами.

Ці два священики є прикладом духовного батьківства. В момент коли Бог посилає до них людей, вони зуміли прийняти їх, зрозуміти їхні духовні потреби та дати їм поради і настанови, які б змогли допомогти їм у дальшому житті. А коли прийшов час, то відпустили їх віддаючи у руки Господні.

Духовний отець як учень Христа має поводитися як і Учитель. Він має розуміти, що він посланий кликати грішників до покаяння, бо Ісус сказав «Я прийшов, не щоб праведники закликати до покаяння, а грішних» (Лк. 5,32), спасати а не судити, бо Христос «прийшов не судити світ, а спасти світ» (Ів.12,47). Тематика душпастирства розвинена у оповіданнях: «Люби правду – мерзи ся лжею», яка була опублікована в Посланику за 1904 р. Ч. 16, та «Навернення розбійника» — в Книжочці Місійній за 1894 р. Ч. 8. Ці оповідання відображають ревних пастирів, які турбуються про навернення і спасіння людських душ. В одній він описує постать, як він каже –Отця духовного, який виконує душпастирство серед в'язнів. Він показує радість цього священика, який наставив колишнього ув'язненого на добру дорогу. «И я радувався, що спровадивъ сю душу на дорогу праведности, – бо вжежь для каждого свое знанье понимающего пастиря душ нема бѣльшого щастя на симъсвѣтѣ, якътогда коли на путь праву зведе заблукавшую ся вѣвцю»⁷¹. Плоди, які інколи стають явними після ревного служіння духівника, дарують йому радість, бо він єднає людські душі з Богом. Радість – це найбільша нагорода за це служіння.

Іншою постаттю є Апостол Іван, який виступає добрим батьком для грішника. Як Добрий Пастир шукає заблукану вівцю і взявши на рамена повертає до свого стада. Так і «Апостоль святыи пригорнувъ кающаго ся

⁷⁰Там само, 22.

⁷¹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Люби правду – мерзи ся ложею» // *Посланик* 16 (1904) 5.

розбійника до серця свого, запровадивъ съ собою до церкви, где горячою молитвою старалися у Ісуса выпросити прощенье всѣх тых такъ тяжких провинъ якими осквернивъ онъ душу свою»⁷². Також духовний отець має являти світу Боже милосердя, бо воно до вподоби Йому. Христос говорив: «Я милосердя хочу» (Мт 9,13). Все має зробити духовний отець, для виявлення Божого милосердя. Так як св. Апостол, який «тѣшивъи успокоювавъ го святыи мужъ лагѣдними и солодкими словами, и того що вже зануривъ ся въ болотѣ грѣху ставъ пѣдносити надѣєю в необмежене милосердіє Боже и не попереставъ доти въ своємъ дѣлѣ навернення грѣшника, ажъ доки той же дѣлами покаянiя не поєднавъ ся съ Богомъ и житье своє исправивъ»⁷³. Духовний батько веде людей до злуки з Богом, який може мiняти людське життя, а не з собою, бо він є тільки Його знаряддям.

2.2. ЛЮДИНА МОЛИТВИ

Для кожної християнської спільноти душпастир є прикладом молитовного життя, тим який вчить як потрібно молитися і виступає провідником у молитві. Ісус Христос для своїх учнів і апостолів подавав приклад молитовного життя, коли сам часто відходив на молитву, інколи деяких апостолів брав із собою на молитву, а коли вони попросили Його навчити молитися то відразу це зробив.

Христос вибрав дванадцятьох апостолів для того, «щоб були при ньому» (Мр 3,14). Бути близько Христа допомагає його учню наближати людей до Господа, бо відчуваючи Його любов і доброту, не зможе бути спокійним поки інші не дізнаються. Тому намагатиметься інших привести до джерела любові і добра. Прикладом є о. Іван Боско, який був провідником на дорозі молитви для

⁷²К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Навернення розбійника»/ *Книжочка місійна* 8 (1894) 24-25.

⁷³Там само, 25.

своїх підопічних. Він «виходив до них і всю юрбу вів за собою до церкви, де правив Службу Божу»⁷⁴.

Коли Ісус Христос вознісся на небо, то самотньою можливістю бути біля Нього – це перебувати у молитовному спілкуванні з Ним. Кожен пастир має встановити особисті, інтимні взаємини з Ісусом та поглиблювати їх через молитву.

Тому однією з визначальних ознак душпастиря є те, що він мусить бути чоловіком молитви. Він покликаний оживляти своє буття через внутрішнє глибоко-молитовне життя. Його занедбання не допустиме, а має мати перевагу над іншими видами діяльності. Бо для доброго здійснення свого служіння душпастир повинен набиратися сил від джерела свого священства, яким є – Ісус Христос. Такий зв'язок може бути здійснений найперше через особисту молитву, а також як найчастішою участю у молитві спільноти, яку він очолює.

Тільки той священник, який багато молиться може навчити молитися інших, та не тільки навчити, ай і спонукати до молитви інших. Бо він власним життям і прикладом покликаний вчити молитви. Його постава і слова спонукають інших молитися. Коли потрібно то він має бути готовий молитись з людиною разом. Як о. Іван Боско, який одного разу, коли до нього прийшов один чоловік, то він «велів йому стати на коліна і промовити разом молитву до Пречистої Діви»⁷⁵. Вірні, які бачать в особі душпастиря – людину, яка глибоко переживає стосунки з Христом, самі починають молитися. Його постава і приклад є визначальними, бо слова навчають, а приклад потягає. Так і о. Боско, який з надією на Провидіння Боже, у всіх труднощах вдавався за поміччю до Бога і дуже часто до Богородиці, яка була його Покровителькою і швидкою Поміччю зумів прищепити дух молитви своїм підопічним. «Діти дійсно, мов ті пташенята, горнулися до свого доброго батька і з щирою побожністю злучили свою молитву з молитвою цього праведника»⁷⁶.

⁷⁴К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 16.

⁷⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 50.

⁷⁶Там само, 21.

Отець Боско кожного дня невтомно трудився задля своїх вихованців, і в кінці дня часто приходив до своєї кімнати втомленим. Та розумів, що він потрібний цим знедоленим дітям, тому «набирався сили молитвою і сном, щоб знову бути готовим до нових трудів, до нових подвигів задля Христа і незрячих ближніх своїх»⁷⁷. Молитва є основним джерелом сили не тільки для душпастиря, також і для мирян. Але особливо вона потрібна тим, які вибрали таке служіння, яке спрямоване на служіння ближнім. Тому молитва має бути невід'ємною частиною життя душпастиря.

Молитва – це фундамент, на якому будується життя душпастиря, коли він не молиться то навіть його велика і корисна діяльність на благо інших людей, зайнятість у різних справах і участь у різних проектах не матимуть великого значення. Бо без молитви ця вся діяльність втратить основне його завдання нести Бога у життя ближніх. Не можна нести іншим те чого не маєш, те чим не живеш. Тому молитва є центром життя душпастиря. А особливе місце у молитовному правилі священника має займати Свята Літургія. Бо Літургія це вершина священничого служіння, а одночасно і джерело сили для здійснення цього служіння. Вона допомагає душпастирю усвідомити сутність свого покликання.

Отець Кирило Селецький у життєписі о. Севастіяна Кнайпа подає його розпорядок дня, в якому невід'ємним пунктом була молитва, читання і розважання, «рано о годині 4 – чи то взимі, чи в літі вставав і поспішав до церкви, щоби Службу Божу відправити. Час, який лишився єму до години 6, опроваджував він на духовнім роздумуванні, читанню і молитві»⁷⁸. Цей душпастир розумів важливість того, що потрібно виявляти щоденну вірність Літургійній молитві, читанню та розважанню над Святим Письмом. Кожен душпастир має виявляти таке розуміння. Також можна побачити, що добра організація дня, дозволяє душпастирю налагодити своє молитовне життя.

⁷⁷К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, Львів: Свічадо 2016, 24.

⁷⁸К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Отец Севастіян Кнайп» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло 2018, 479.

Дотримання молитовного розпорядку дня, допомагає священику постійно лучитися з Христом через молитву. Душпастир, який не вміє дбати про своє духовне життя не зможе подбати про духовне життя своєї пастви. Маючи досвід молитовного спілкування з Господом, він стане добрим порадиником і вчителем молитви. Бо вірні побачивши що душпастир молиться, зможуть тим самим бути заохочені, щоб частіше шукати можливостей прийти до храму на спільну молитву.

Важливе місце у духовному житті священика займають реколекції. Отець Кирило пише статтю «О реколлекціяхъ священническихъ въ загалѣ». Тут він говорить про їхню корисність для духовенства. Реколекції для священика є неначе манна небесна, вони здатні поживити і скріпити духа, щоб душпастир, який є слугою Христа, мав сили боротися в своєму житті зі світом і його принадами⁷⁹.

Належно улаштоване духовне життя допомагає душпастирю долати труднощі. Стає щитом для нього у неспокійні хвилини його служіння. Дає усвідомлення, як каже Апостол Павло: «Я можу все в тому, хто укріплює мене» (Флп. 4,13). Щось подібно переживав і св. Іван Золотоустий:

Все, що підіймають против мене, видається мені слабше, чим тая паутина. Безустанно кличу я: най буде воля Твоя, Господи! Радісно буду ділати і зносити не тоє, що той або сей схоче, тільки тоє, що Тобі, Боже, угодно буде. В тім розположенню мого серця найду я нехибно пільгу і незрушиму підпору. Тому ще раз кажу: най ся діє у всім воля Божа. Кудя поверне мене десниця Предвічного, туди радо пійду, а завсе дякувати Йому буду⁸⁰.

І які б випробування не переносив душпастир він завжди повинен у молитві дякувати за все Господеві. У молитві розпізнавати Його волю, у молитві переживати все своє життя.

⁷⁹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «О реколлекціяхъ священническихъ въ загалѣ» // *Рускій Сіонь* 21 (1875,) 655.

⁸⁰К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Житє св. Івана Золотоустого» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло, 2018, 363.

2.3. СЛУЖИТЕЛЬ СЛОВА – ПРОПОВІДНИК І ВЧИТЕЛЬ

Ісус Христос у своїй публічній діяльності, почав навчати і проповідувати, бо це було однією з його місій. Куди б Христос не приходив, Він завжди це робив. Ще на початку своєї діяльності він проголосив пророцтво Ісаї, яке стосувалося Його: «Господній Дух на мені, бо він мене помазав. Послав мене нести Добру Новину бідним, звіщати полоненим визволення, сліпим прозріння, випустити пригноблених на волю, оповістити рік Господній сприятливий» (Лк 4, 18-19). Він також заповів своїм учням і апостолам навчати і проповідувати. «Ідіть же по всьому світу та проповідуйте Євангелію всякому творінню» (Мр 16, 15). Ісус довірив своїм учням і апостолам, а відповідно і Церкві, завдання – звіщати Добру Новину. Христос через Церкву дає душпастирю мандат навчати і проповідувати. З цього випливає, що кожен священнослужитель має завдання отримане від Христа – голосити Добру Новину. Проповідування Євангелія є однією з основних складових частин священничого служіння. Кожен душпастир має бути свідомий того, що Церква встановлена Христом для того, щоб продовжувати звіщати Євангеліє. Священнослужитель має бути свідомий цієї місії і повинен здійснювати її.

Апостол Павло у першому посланні до Коринтян говорить: «Бо коли я проповідую Євангелію, нема мені від того слави, бо це мій обов'язок; і горе мені, коли б я не проповідував Євангелії» (1 Кор 9,16). Отже, священнослужитель має обов'язок проповідувати Євангеліє, він має шукати нагоди проповідувати його, і завжди готовим голосити Слово Боже.

Найкращим місцем для здійснення цієї місії є час зібрання люду Божого на спільні Богослуження, саме тоді є добра нагода для гомілії. Гомілія є найкращим і необхіднішим засобом голошення Слова Божого. Прикладом готовності навчати на церковних зустрічах – це святий Іван Золотоустий, який є одним з найвідоміших гомілетів в історії Церкви. «З жаром великим голосив він слово Боже, що, мов золото, пліло з уст его і зневоляло присущих до

покаяння і до поправи життя»⁸¹. Його проповіді торкалися серце слухачів. Слово святителя було словом Божим, бо тільки Боже слово може приводити до скрухи серця і покаяння. Тому проповідник не має говорити від себе, і для своєї слави, а говорити в імені Христа і на славу Божу.

Св. Іван Золотоустий говорив так, що «Силою слова свого приводив він до опам'ятання людей закам'ятого серця, він викоренював застарілі блуди з душ занедбаного народу, котрого спасенє більше, чим власне, на серці му лежало»⁸². Любов до людей спонукала святого до ревного і сміливого проповідування правди. Його непохитність і тверде стояння у правді спричинилися до того, що «серця людські стали від его слів, мов той лід від огріваючих лучей сонця, таяти. В словах его пробивалися одушевленє і щиросердечність. Хороші овочі видала ся наука, - багато людей навернулося і поправило своє блудне житє»⁸³. Кожна можливість для проповідування ставала для святителя нагодою для навчання, напоумлення і картання. «Святий Іван голосив слово Боже не лише в неділі і свята, але і в буденні дні. З науки его відносили вірні превеликий хосен: стала нечисть з-поміж людей щезати, гидкі нориви і установи стали викоренятися... Повсюди явні були обильні овочі его труду»⁸⁴. Він своєю проповідницькою діяльністю і невтомною працею на ниві Божого Слова спричинився до зміни людських сердець та їхнього навернення.

Також слід пам'ятати, що «служіння слова» (Ді 6,4) не обмежується тільки до гомілій і проповідей. Душпастир не повинен зупинятися на проповідуванні тільки у часі Богослужінь, думати, що це лиш один спосіб голосити слово Боже. Священнослужитель може навчати також при різних можливостях, таких як: уділення святого Таїнства Сповіді, духовних розмовах, порадах, на різних зібраннях куди він йде. Це він робить для ширення християнської віри, бо як каже апостол Павло: «віра із слухання, а слухання через слово Христове» (Рм 10, 17). Душпастирі мають шукати можливостей через слова передавати віру,

⁸¹Там само, 359.

⁸²Там само, 359.

⁸³Там само, 360.

⁸⁴Там само, 358-359.

скріплювати її, оскільки вони є основними вчителями віри люду Божому. Його слава мають допомогти людині змінити або покращити своє життя, налагодити стосунки з Богом, а відтак з своїми ближніми.

У життєписі о. Івана Боска, о. Кирило Селецький згадує одну історію, яка яскраво демонструє як слово душпастиря змінює серце людини. Одного разу мав розмову о. Боско з невіруючим лікарем і не знав як його навести. Тоді «в душі просив він Бога про ту ласку, щоб цього невіруючого навести. Потім почав він його повчати. Ця наука, повна Христової любові, вплинула на серце цього чоловіка, - він одразу ж став на коліна і перехрестився»⁸⁵. Добре слово сказане з любов'ю і щирістю здатне доторкнутися до серця і змінити його.

Священнослужитель зобов'язаний у повсякденному житті, через добре слово, свідчити Христа. На думку о. Боско добре слово має велику силу, яка допомагає у вихованні молоді. Проповідник, який говорить зі щирістю і любов'ю у поєднанні з правдивою побожністю робить набагато більше ніж наглядяч у в'язниці. Добре слово змінює людину на краще говорив о. Іван⁸⁶. Саме «так залучав о. Боско молодих безпритульних до свого закладу і зумів їх перетворювати лагідною і рішучою настановою на людей, милих Богу і корисних людям»⁸⁷.

На думку о. Кирила Селецького крім слова сказаного, до людини можна промовити і через слова написані на папері. Він заохочував до праці на ниві друкованого слова. Це можна робити, за словами отця, через дописи проповідей, статей чи заміток у газетах і журналах, а також через написання книг. Цим ми також долучаємося до проповідування Євангелія. Прикладом душпастиря, який не тільки здійснює служіння своєю фізичною присутністю між людей, а й служінням через писане слово є о. Боско. Бо «у вільні хвилини написав він багато корисних книг для молоді, таких як: "Біблійна історія для

⁸⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 49-50.

⁸⁶Там само, 62-63.

⁸⁷Там само, 82.

шкільного вжитку", "Поучення для молодого віку", "молитви до св. Ангела Хранителя" та інші»⁸⁸.

У світі є багато друкованих видань, які негативно впливають на людей, ширять розбрат у народі, а завдання Церкви «постарати ся о часописах, що придержували би ся Христа і Єгосвятої науки на коли, хочемо, щоби згода і любов заволоділи межі нами»⁸⁹. Ці засоби потрібно використовувати як такі, якими ми також можемо донести до людей Добру новину. о. Селецький цитує папу Пія IX, який говорить: «Добра преса се діло, що заключає в собі великий хосен і великі заслуги»⁹⁰.

Душпастир повинен пам'ятати, що він є проповідником Доброї новини, і він не може голосити того, що є всупереч Євангелія. Великою небезпекою може стати захоплення політичними поглядами і проповідування їх з амвону. Він має розуміти – «Церква Христова стояла з первовіку все вище по над всякою земскою політикою, понад всіми партиями, онавсіх єднала і мирила всіх і вся однаковою любовию обнімала. Проповідники сеї науки держали ся осторонь від всякого калу політичного і партійного, який нині споганив все жите суспільне»⁹¹. Тому душпастирі мають бути свідомими, що вони є покликані голосити Добру Новину. А все, що суперечить науці Церкви не може бути предметом їх проповідей і навчань.

2.4. ПОМІЧНИК ПОТРЕБУЮЧИМ

Ісус Христос прийшов на землю для того щоб не йому служили, але щоб самому послужити. Він так навчав своїх учнів: «Син Чоловічий прийшов не на те, щоб йому служити, лише щоб служити й віддати своє життя як викуп за багатьох» (Мр 10,45) Він є прикладом як служити своєму ближньому.

⁸⁸Там само, 28.

⁸⁹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Релігійний занепад. – Теперішня преса» // *Нива* 17 (1905) 442.

⁹⁰Там само, 440.

⁹¹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Де инде а у нас» // *Нива* 1 (1905) 18.

Душпастир є вибраний з народу і посланий до нього, живе і трудиться для свого народу. Його діяльність має виходити поза межі храму, має шукати нагод служити іншим. Владу, яку він отримав, має здійснювати у смиренному служінні своїй пастві. Його діяльність має бути спрямована на служіння найбільш потребуючим. Такі люди є завжди присутні навколо нас – це хворі, немічні, самотні, покинені, бездомні, сироти, багатодітні і потребуєчі. Допомагаючи їм, ми це робимо Ісусу Христу, бо Він сказав: «Усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших, ви мені зробили» (Мт 25, 40).

Важливим є вміти побачити потребу ближнього, бути відкритим на нього. Пишучи про о. Івана Боско, о. Кирило подає один момент з життя цього святого. Це відбулося тоді, коли ще молодий о. Боско належав до «Товариства св. Франциска з Асизу», і там молоді священики, під проводом досвідченого, навчалися як потрібно сповняти духовні потреби. Коли молодий отець відвідував туринську в'язницю, то звернув свою увагу, як було там багато молодих ув'язнених. Те що він там побачив породило багато питань. «Він запитав себе: «Що ж буде далі з цими дітьми, які вже зіпсовані, коли залишають тюремні стіни? Чи в'язниця зробить їх кращими? Адже ще з малку треба було привчити до чесного життя, а тепер вони здатні чинити зло...»⁹². Відкритість серця на знедолених і відкинутих суспільством молодих в'язнів, зродило такі переживання у його серці за їхню долю. Та не зупинився він тільки на переживаннях і співчуттях, бо і Христос не тільки співчував і переживав, а діяв, щоб зарадити потребам ближніх і, учнів своїх закликав так робити. Тому, о. Боско:

Надумав спорудити будинок, в якому б знайшли собі притулок нужденні діти, залишені на поталу долі... таким занедбаним волоцюгам вирішив він присвятити своє життя, і спочатку навчити їх, як мають пізнати і любити Бога, потім, як бути добрими християнами і корисними членами для людського суспільства.⁹³

⁹²К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 9.

⁹³Там само, 10.

Душпастир має так розподіляти свій час, щоб охопити всіх хто потребує його батьківської любові, так як о. Боско, який «весь свій вік і всі сили свого духа приніс в жертву стражденним»⁹⁴. Своєю добротою і любов'ю він намагався огорнути всіх, не жалів ні часу ні здоров'я.

Описуючи життя св. Івана Золотоустого, о. Кирило вказує на любов святого до бідних і нужденних:

Засновав він лікарні, де недужі приют і поміч для себе находили, дальше здвигнув він дома для убогих. Всякими злиднями притиснені люде находили у него скору поміч і пораду, він вставлявся за безвинно ув'язненими, потішав засмучених, брав в захорону покривджених, опікувався вдовами і сиротами.⁹⁵

Описуючи життя о. Севастіяна Кнайпа, який попри душпастирське служіння займався і лікуванням тілесних хворіб. о. Кирило звертає увагу на його доброту і прихильність до всіх людей.

В тілесних недугах лічив він всіх без різниці віроісповідання. Як сей Самарянин в Святім Письмі не звідувався ізраїльтянина, якої він віри, а лиш лічив его після своєї спроможності.... Християне, жиди, погане – всі вони були для него страдаючими ближніми, котрими опікувався з братнею любовію.⁹⁶

Душпастир не повинен робити різниці між людьми, а має всіх приймати у ім'я Христа. Не шукати винагороди тут на землі, бо має розуміти, що його нагорода буде у Царстві Божому. Так і о. Севастіян, «котрий ніколи не думав о собі і для себе нічого не бажав; ему розходилося лиш о добрі ближних. Єго жите – то жите безмежної любови до страдаючих.... Він був слугою Христа і яко такий дбав лише о похвалу і заплату свого Пана, котрому через весь свій вік так вірно служив»⁹⁷.

Отець Іван Снігурський, який згодом став єпископом Перемильським у творі о. Кирила виступає як людина яка дбає про бідних, дбає за духовний,

⁹⁴Там само, 27.

⁹⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Жите св. Івана Золотоустого», 359.

⁹⁶К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Отец Севастіян Кнайп», 478.

⁹⁷Там само, 483.

матеріальний і освітній рівень свого народу. «Молодіж, убогу і пильну, що приходила до него з повним довір'єм, наділяв грошевою допомогою, одягав і живив. Словом, був для неї рідним батьком і був взаємно від неї люблений і почитаний»⁹⁸. Ще будучи молодим священиком і навчаючись у Відні на вищих студіях о. Іван відвідує тамтешні лікарні, щоб «справувати духовні услуги, не жадаючи нагороди за свої труди»⁹⁹.

Владика Іван переймався долею вдів і сиріт священиків своєї єпархії. Саме тому «з вірою в поміч Божу предложив він прошене правительству, щоби дозволило єму засновати заповоговий фонд для вдів і сиріт по священиках Перемиської єпархії... Сю добродійну інституцію підпомагав він щорічно багатими жертвами; за нею не позабув він і в посліднім завіщаню своїм»¹⁰⁰.

Діяльність душпастиря має виявляти любов Ісуса Христа, він має через своє служіння являти Божу любов. Це свідчення любові священнослужитель повинен здійснювати завжди і повсюди. Його опіка і турбота над повіреною йому спільнотою має найперше проявлятися через свідчення любові.

2.5. СУСПІЛЬНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ДІЯЧ

Справжній душпастир має бачити не тільки духовні потреби людей, а також потреби, які допоможуть соціалізуватися їм у суспільстві. Бо мало допомогти словом чи матеріально, потрібно навчити ближнього як давати собі раду у повсякденному житті. Кожен душпастир через своє служіння і діяльність має унікальну можливість торкатися свідомості тих людей з якими зустрічається. Він має можливість робити це завдяки гомілії, проповіді, катехизації, промові, виступу і навіть через друковане слово. Своїми словами він може впливати на народну свідомість, може формувати людський світогляд. Церква має бути

⁹⁸К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «о. Іоанн Снігурський», 503.

⁹⁹Там само, 491.

¹⁰⁰Там само, 498.

свідомою, що їй потрібні розумні і мудрі душпастирі. Бо як за часів владики Івана Снігурського – «виобразуване духовенство стало радо і щиро опікуватися темним народом і промощувало єму дорогу до лучшої будучности»¹⁰¹. Так і у теперішньому світі Церква покликана показувати народу дорогу до кращого майбутнього.

Душпастир має бачити рівень освіченості народу і при потребі допомагати йому через суспільно-просвітницьку діяльність. Отець Іван Боско перебував завжди з народом і бачив такі потреби. Тому він «завів вечірні школи, які були відчинені кожного дня. Вони були переповнені дітьми»¹⁰². Бачачи неосвіченість дітей цей великий прихильник бідних дітей і молоді старається допомогти їм отримати освіту, для того щоб вони змогли в дорослому житті зайняти місце у суспільстві. «Вивчали тут катехизм, спів та інші предмети... о. Боско створив також вечірні школи для дорослих людей, які приходили сюди навчатися після щоденної праці»¹⁰³.

о. Іван Снігурський, ставши єпископом Перемишльким і бачачи потребу у просвітницькій діяльності повіреного йому народу, береться до роботи. «Спершу позабудив він парохіяльні школи в своїх добрах... І призначив з власних фондів 60 злр. щорічно кожному учителеви як винагороду за труди»¹⁰⁴. Молодий єпископ не зупиняється на досягнутому, він хотів більшого, а тому: «щоб придбати для народу освітніх учителів, основав в Перемишлі Інститут дякоучителів... Була се перша «Семінарія учительська» в Галичині»¹⁰⁵. Його старання спричинилися до того, що «поклав єпископ Снігурський перші підвалини під будівлю народної просвіти – під будівлю сильну і тревалу, бо оперту на релігійній основі»¹⁰⁶. Владика Іван, бачивши потребу у народній і церковній літературі, дає відповідь, коли засновує друкарню. «Дбалий о духове

¹⁰¹ Там само, 497.

¹⁰² К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 24.

¹⁰³ Там само, 14.

¹⁰⁴ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «о. Іоанн Снігурський», 492.

¹⁰⁵ Там само, 492.

¹⁰⁶ Там само, 492.

добро свого народу владика основав нову руску печатню.... Він хотів рідним словом ширити просвіту в народі і зарадити потребі церковних книг»¹⁰⁷.

Душпастирі мають прикладати зусилля для здійснення суспільно-просвітницької діяльності.

2.6. УПРАВИТЕЛЬ ЦЕРКОВНИМИ ДОБРАМИ

Церква – як Тіло Христове – це збір людей, але для її належного і доброго функціонування також потрібне майно. Церква, найперше має піклуватися про духовне добро людей, та вона не має забувати, що потребує дочасного майна, яке допомагає у здійсненні Її місії у світі, яке є потрібне для богочитання, здійснення місійної, просвітницької і харитативної діяльності. Для здійснення богослужінь потрібні культові споруди – храми чи каплиці, необхідно богослужбовий одяг і богослужбова утвар. Для місійного, просвітницького і харитативного служіння потрібні різні засоби.

Душпастирю належить піклуватися і наглядати за церковними добрами. Найперше це священні речі, які призначені для богочитання і, які були благословенні, освячені або посвячені. Також він має старанно дбати за них, а при необхідності їх примножувати, пильнувати щоб не допустити жодної шкоди, це вимагає від нього бути добрим господарем. Священик на парафії є тою людиною, яка ініціює будівництво, ремонт чи поладження необхідного майна на повіреній його опіці території. І це інколи вимагає того, щоб «він постійно був присутній то при робітниках, які копали і вивозили землю, то при мулярах, які мурували мур, то при будівничих, які відновляли дах»¹⁰⁸. Це часто вимагає великих зусиль, часто приходиться йому недоїдати та недосипати,

¹⁰⁷ Там само, 499.

¹⁰⁸ К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 23

неустанно наглядати, перебувати завжди у роздумах, як би то найшвидше та найкраще виконати ту чи іншу справу¹⁰⁹.

У творах о. Кирила Селецького постають такі душпастирі, які з належним розумінням і відповідальністю ставляться до церковних дібр. Наприклад, утворі «о. Іван Снігурський» виступають постаті різних священиків, які стараються за красу Божих храмів, плекають дотримання свого обряду і літургійного благочестя. Серед таких значиться о. Іосиф Лаврецький, що служив у с. Брониця коло Дрогобича. Тут він змальовується як високоосвічена людина, добрий священик, який дбає про красу храму. Отримуючи призначення на нову парафію, він застає тут занедбаний храм, до якого люди не хотіли ходити, він не падає духом, а стає до роботи і робить переміну. «Він роздобув потрібні фонди, щоби церков у внутрі обновити, впровадити точність у відправі Богослуження, заосмотрив церковну ризницю фелонами і стихарями, на престолі явилися чисті і білі обруси»¹¹⁰. Цей священик описується як добрий управитель, який мусить прикласти багато зусиль, щоб добрим чином облаштувати храм і подбати про все необхідне майно для належного здійснення Богослужіння. І ці сумлінні труди дали свої плоди, бо після праці і облаштування церкви відбулась переміна. «В неділю і свята люде всякого стану заповняли дім Божий, всі бо тут превлекав хороший спів на хорі, знамениті проповіді ревних сотрудників і відправа Богослуження в дусі нашого обряда»¹¹¹. Коли наші церкви були занедбані і недотримувалася чистота обряду то наші люди часто ходили до костелу. Так було і на парафії у Ярославлі. Та коли Владика Іван Снігурський призначив на цю парафію о. Іоанна Гладишовського, то відбулися зміни. Такі зміни, що «руські прихожани не потребували вже на Богослуженє розходитися по костелах, бо мали свою

¹⁰⁹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Своя хата. Читанка сельському народу на хосен» // *Кирило Селецький. Вибрані твори*/ упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло, 2018, 46.

¹¹⁰К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «о. Іоанн Снігурський», 494.

¹¹¹Там само, 494.

церков, котра трудом і запопадливістю ревного пароха мов нова стала а в котрій точно і правильно відправлялося Богослуженє»¹¹².

о. Боско за своє життя збудував багато споруд – це і храми, і Ораторії, і навчальні заклади, і різні промислові цехи де б змогла бути зайнятою добрим ділом його молодь, а також працювати і заробляти собі на життя. Попри це все, о. Іван Боско «умів подбати про найменші подробиці кожного дому»¹¹³.

о. Кирило Селецький у третьому числі часопису Нива за 1905 рік пише статтю під назвою «Будова церквей». Тут він пише про приклади наших священиків, які своєю працею і запалом спромогалися зводити храми, які «і структурою і хорошим внутреним уладженєм полонять очи і серце християнина»¹¹⁴. Храм є серцем парафії, який спонукає людей до благоговійного поклоніння Богу. Від його стану і облаштування може залежати налаштування серця молільника. Інколи душпастирі можуть зіткнутися із небажанням людей допомагати і сприяти його планам щодо господарської діяльності, але о. Кирило представляючи постаті тих душпастирів, які своїм інтузіазмом спромоглись будувати храми, каже що – це «наглядний доказ, що зможе добра воля і неутомимий труд одиниці – чоловіка»¹¹⁵. Люд бачачи старання душпастиря, його інтузіазм, його бажання зробити щось для праці, загоряться тою справою і самі будуть долучатися до неї. Це є правда, бо той хто «охотно жертвував весь свій труд для Божої справи»¹¹⁶ здатний спричинити до того, щоб «нарід охотно складав свої лепти на Божий дім»¹¹⁷.

Людина має здатність сприймати дійсність через образи. Тому душпастир має приділяти свої сили для того, щоб у храмі була присутня краса і порядок. Це дозволяє молільнику ще більш глибоко і краще пережити Богослужіння.

Отець Кирило Селецький у своїй творчості присвяченій душпастирській тематиці представляє ревних і діяльних священнослужителів, які все своє

¹¹²Там само, 496.

¹¹³К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 89.

¹¹⁴К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Будова церквей» // *Нива* 3 (1905) 64.

¹¹⁵Там само, 65.

¹¹⁶Там само, 65.

¹¹⁷Там само, 65.

життя жертвують для повіреного їм люду. Отець Кирило не пише якихось конкретних порад, візій чи настанов. Його твори спрямовані на висвітлення життя і служіння єпископів і священників, щоб на їхньому прикладі показати правдивий образ пастиря народу Божого. Редакція часопису «Богословський Вісник» 1900 р., у короткій статті подає презентацію до книжки о. Селецького «Отець Іван Боско», де сказано: «Цѣлюеи не есть такъ познакомити читателя зъ житємъ великого труженика, якъ радше показати на примѣрѣ отца Боска, що може здѣлати одинъ чоловѣк, перенятый правдивымъ апостольськимъ духом и одушевленный до якоисъ високои идеи»¹¹⁸. Ця, а також інші праці де представлені постаті душпастирів були скеровані до тогочасних пастирів, і мали їх спонукати до ревного служіння, та заохочення душпастирів до доброго виконання своїх обов'язків. Але також вони є актуальними і у наш час.

¹¹⁸РЕДАКЦІЯ ЧАСОПІСУ БОГОСЛОВСЬКИЙ ВІСНИК, «Отець Іоань Боско» // *Богословський Вісник* 3 (1900) 181-182.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНЕ ОСМИСЛЕННЯ ДУШПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ ЗГІДНО ТВОРІВ О. КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

3.1. ДУШПАСТИР – ТОЙ, ЯКИЙ ВІДПОВІДАЄ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ

Твори, в яких о. Кирило представляє душпастирів, є актуальними і в наш час. Вони відповідають духу сьогодення. Кінець XIX і початок XX століття можна охарактеризувати такими тенденціями: нецерковні погляди, зміни мислення, нові типи світогляду. Народ перебуває у знедоленому стані. о. Селецький є душпастирем, який вболіває за духовне благо свого народу. Він розуміє, що є потреба у добрих, ревних, готових на жертву духовних провідників. Тому з-під його пера виходять твори, в яких змальовуються святі і праведні душпастирі: єпископи і священники.

Отець Кирило сам живе тими образами, які є описані в його творах. Найперше вони є прикладом для нього, вони спонукають його бути таким пастирем, який живе з народом і для народу. Отець Теодор Вергун описав реальні події із спогадів про життя о. К. Селецького – як він роздавав бідним їжу, а також побачивши убогого без сорочки, скинув свою сорочку і віддав бідному¹¹⁹. І в одному із опублікованих оповідань: «Вкрадена сорочка», о. Кирило розповідає подібну історію про отця Клементія, пароха с. Стрільбичі, який був добрий, милосердний і ділився з бідними своїм добром. Цей священник одного разу зустрів убогого діда, який мав порвану одежу. Тоді отець Клементій скинув свою сорочку і віддав бідному¹²⁰. В шематизмі перемиської єпархії половини XIX ст., знаходимо інформацію про те, що в Стрільбичі, Старосамбірського деканату довголітнім парохом та місцевим деканом був о.

¹¹⁹П. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький», 151.

¹²⁰К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Вкрадена сорочка» // *Книжочка місійна* 8 (1905) 22.

Климентій Турчманович¹²¹. В 1864 р., на парафії в Біличу Горішнім, цього ж деканату, обов'язки адміністратора здійснював о. Кирило Селецький¹²². Це може свідчити, що Селецький у своїх оповіданнях передає реальні події про життя та діяльність священників, як також про переймання досвіду і способу життя отцем Кирилом від душпастирів, про яких він пише.

Як і о. Кирило Селецький так і душпастирі з його творів відзначаються великою жертовністю і самовідданістю. Як священнослужителі з творчої спадщини о. Селецького є гідними до наслідування, так і його життя і служіння є прикладом для священника нашого часу. Блаженніший Святослав перебуваючи в монастирі Згромадження сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії у Львові 15 лютого 2018 р. на празник Стрітєння Господнього під час проповіді так сказав про отця Кирила Селецького: «Сьогодні наша Церква бачить його як того, хто своїм прикладом світить багатьом нашим священникам і всім богопосвяченим особам навіть нашого часу»¹²³. Цього року є сота річниця від смерті Слуги Божого отця Кирила Селецького, це стає нагодою для того, щоб наша Церква відкрила для себе цього скромного, сільського душпастиря, який так багато зробив для Неї. За словами Отця і Глави Української Греко-Католицької Церкви: «Нам так сьогодні бракує таких священників, як о. Селецький. Отець Кирило жив у складні часи. Ми сьогодні теж живемо в не дуже світлі часи, у часи, коли наш народ часом зневірений, розгублений, потребує надії і світла»¹²⁴. Постать отця-прелата є взірцем душпастиря, який вміє відчитувати знаки часу, та шукати засобів і можливостей для того, щоб давати відповіді на проблеми. Продовжуючи свою проповідь Блаженніший Святослав сказав: «якщо ми подивимося на отця Кирила, то він перевершив у своєму священничому служінні

¹²¹*Schematismus universi venerabilis Cleri dioceseos Greco catholice Premisliensis pro anno Domini 1864*, 87.

¹²² Там само, 85.

¹²³ «Глава УГКЦ на Стрітєння Господне: "Той, хто пережив зустріч з Богом, назавжди став інакший"» // сайт: Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 16 лютого 2018 <http://news.ugcc.ua/audio/glava_ugkts_na_str%D1%96tenya_gospodnie_toy_hto_perezviv_zustr%D1%96ch_z_bogom_nazavzhd_i_stav_%D1%96nakshiy_81902.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).

¹²⁴ Там само.

те, що сьогодні наші владыки хотіли б збудити в серцях нашого кліру»¹²⁵. Кирило відзначався великою ревністю у сповненні своїх священничих обов'язків, жертовністю у служінні ближнім, любов'ю до знедолених. Не боявся бути новатором у церковному і народному житті. Заснував два чернечі згромадження, першим відкрив захоронку для дітей.

Твори отця Кирила Селецького, які присвячені постаті священнослужителів були написані для того, щоб допомогти його сучасникам вималювати їх правдивий образ. Пройшло вже достатньо часу відколи жив о. Кирило. Зміни торкнулись як церковного так і народного життя. Поглянемо, яких священнослужителів потребує наша Церква і наш народ у сьогоднішній день.

В попередньому розділі, проаналізувавши творчу спадщину отця Кирила, було розглянуто різні види служіння, які здійснює душпастир. Спробуємо зрозуміти це через осмислення душпастирського служіння згідно творів о. Селецького. Щоб краще осмислити служіння душпастиря у сьогоднішній день згідно творів отця звернемося до Послань Блаженнішого Святослава, які він написав до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер. Ці звернення є спрямовані для того, щоб вказати на той образ душпастирів, яких потребує наша Церква і наш народ у теперішньому часі, які зможуть відповідати на виклики часу. Кожного року у посланні є зроблений акцент на якомусь окремому виді служіння, чи окреслена проблема або виклик на який Церква через своїх священнослужителів повинна дати відповідь.

У своєму першому Посланні до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2011 р. Блаженніший Святослав вказує на три жести із Тайної вечері: «вмивання ніг учням, подавання їм для споживання свого Тіла і своєї Крові під видом хліба і вина та молитва за них до Отця»¹²⁶. Глава нашої Церкви говорить, що ці три жести показують основні завдання душпастиря. Перший жест вказує на служіння. Священик є слугою

¹²⁵Там само.

¹²⁶«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // РІСУ, 20 квітня 2011, <https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/41930/>(дата звернення: 09 листопада 2018).

для всіх, а прикладом служіння є Ісус Христос. Другий жест вказує на зв'язок між встановленням Єхаристії та Священства. Джерелом сили для священничого служіння є Євхаристія. Тому священник покликаний щоденно служити Божественну Літургію і через своє служіння і проповідь спонукати людей до причастя Тіла і Крові Господніх. Третій жест вказує на обов'язку душпастиря молитися молитовне правило, та завдання молитися за повірених його опіці людей. За словами Блаженнішого Святослава приклад, який показав Христос на Тайній Вечері, спонукає священнослужителя ділитися собою¹²⁷.

У Посланні до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2012 р. Блаженніший Святослав закликає священнослужителів: «зробити усіх людей причасниками вічного життя»¹²⁸. І дає пораду, як можна виконати це завдання. Його можна виконати тільки перебуваючи зі своїми людьми завжди і всюди де б вони не були, це дозволить мати можливості розділяти з ними їхню радість і смуток, їхні тягарі та перемоги. Таким чином він буде являти народу Божу присутність. Буде мати нагоди до проповіді, навчання через які буде наближати вірних до Христа¹²⁹.

Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2013 р. говорить, що «священник – це той, хто навчає віри, проголошуючи Слово Боже»¹³⁰. Це послання заохочує душпастирів не нехтувати жодною нагодою для проповідування Слова Божого. А найкращою проповіддю для людей, як потрібно жити згідно віри, буде приклад і свідчення життя священника¹³¹.

Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2014 р. закликає давати надію і утверджувати в ній через своє служіння. Люди шукають Бога і надії в Ньому, а

¹²⁷Там само.

¹²⁸«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // РІСУ, 2 квітня 2012, <https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/47584/> (дата звернення: 09 листопада 2018).

¹²⁹Там само.

¹³⁰«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // Католицький оглядач, 25 березня 2013, <<http://catholicnews.org.ua/poslannya-blazhennishogo-svyatoslava-do-svyashchennosluzhiteviv-ukrayinskoyi-greko-katolickoyi>>, (дата звернення: 09 листопада 2018).

¹³¹Там само.

душпастирі мають їм допомагати у цьому пошуку¹³². Пастирське послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів УГКЦ на Великий і Страсний четвер 2015 р. В цьому зверненні Патріарх роздумує над тим, що означає зустріти живого Христа. Ці роздуми спонукують священників звернути увагу на те, що вони є носіями живого Христа, їх завдання через життя і служіння показувати Його діяльну присутність як Лікаря і Цілителя, Того, який служить серед наших спільнот¹³³.

Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів на Страсний четвер 2016 р. закликає бути голосом правди в суспільстві. Люди потребують чути голос священників, вони мають бути прикладом чесності, тими хто сміливо вказує на всяке зіпсуття у суспільстві. Через духовні та просвітницькі засобами долучатися до широкого антикорупційного руху, морального очищення і оздоровлення нашого суспільства. У нашій історії, говорить Блаженніший Святослав, є приклади душпастирів, які через свою діяльність спричинилися до морального оздоровлення народу і рятувало його майбутнє. Показовим є рух тверезості, який на заклик митрополита Йосифа Сембратовича здійснювала наша Церква в Галичині наприкінці 1860-х років. Праця і приклад наших священників запобігли погибелі великих мас народу. Такі священники є і сьогодні у нашій Церкві, вони мають завдання бути голосом Христа¹³⁴.

Послання Блаженнішого Святослава до священників на Страсний четвер 2017 р. закликає задуматися над служінням, яке вони здійснюють в Таїнстві Покаяння. Сповідник представляє людині милосердного Бога, він є Його живою

¹³²«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 5 квітня 2014, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/svyatoslav_2014/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchennosluzhite%D1%96v_ukrainskoi_grekokatolitskoi_tserkvi_na_strasniy_chetver_70057.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).

¹³³«Пастирське послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 25 березня 2015, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya_hlava2015/pastirske_poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchenosluzhite%D1%96v_ukrainskoi_grekokatolitskoi_tserkvi_na_velikiy_%D1%96_strasniy_chetver_73401.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

¹³⁴«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 14 квітня 2016, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya_hlava2016/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchenosluzhite%D1%96v_na_strasniy_chetver_76470.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

іконою. У нашому храмі й монастирі люди завжди мають знаходити душпастиря, який їх чекає у сповідальниці, і вказує шлях до примирення з Богом¹³⁵.

Послання Блаженнішого Святослава до священників на Страсний четвер 2018 р. Тут пригадується, що священники мають «відповідальну місію – навчання і виховання у вірі Божого люду»¹³⁶. Це служіння має допомогти сучасній людині краще розуміти основні правди віри, а відтак наблизити її до Бога. Священик має являти людині Божественного Учителя, бути Його живою іконою, допомогти людині зачерпнути небесної мудрості, яка знаходиться у Церкві¹³⁷.

Ці послання окреслюють священниче служіння, яке є потрібне у сьогодні. Блаженніший Святослав заохочує душпастирів до служіння ближнім, щоб не занедбували молитву, щоб вони часто, а навіть щоденно звершували Євхаристію, через проповідування Божого Слова і навчання віри робили людей причасниками вічного життя, давали їм надію. Щоб вони пам'ятали, що є носіями живого Христа, вони через своє служіння являють Його присутність. Сьогодні є потреба у душпастирях, які б були голосом правди, були готовими до просвітницької діяльності. Люди потребують священнослужителів, які будуть чекати їх у сповідальниці, готові супроводжувати у духовній мандрівці.

Отець Кирило Селецький у своїй творчій спадщині залишив образи таких священнослужителів. Він представляє жертвних, відданих, готових до служіння душпастирів. Пастирів, які як і сам отець відображають образ Христа, Який служить своїм ближнім, звершує Євхаристію і молиться за народ. Такими душпастирями є такі священнослужителі, котрі є добрими духовними отцями, котрі вчать людей молитви не тільки словами, а найперше своїм прикладом,

¹³⁵«Послання Блаженнішого Святослава до священників на Великий четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 3 квітня 2017, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya2017/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_cvuyatoslava_do_svyashchenik%D1%96v_na_velikiy_chetver_79157.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

¹³⁶«Послання Блаженнішого Святослава до священників на Великий четвер» // сайт: інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 2 квітня 2018, <http://news.ugcc.ua/documents/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchenik%D1%96v_na_velikiy_chetver_82390.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

¹³⁷Там само.

котрі проповідують людям Добру Новину і навчають їх основ християнської віри, котрі є завжди готові послужити ближнім і потребуючим, котрі просвітницькою діяльністю вказують дорогу до кращого майбутнього, котрі намагаються змінювати викривлену свідомість народу.

о. Іван Боско, вже з перших років душпастирювання береться до відданого служіння у Христовому винограднику. Все його життя спрямоване на служіння для найнужденніших, відкинутих суспільством. Своєю любов'ю і щирістю намагався огорнути кожного, хто зустрічався на його життєвому шляху. Бо «так возлюбив Бога і Ближніх своїх, що приніс їм в жертву всі сили духа і тіла свого, – все своє життя»¹³⁸. Саме любов стала єдиним знаряддям його служіння, оскільки «він ступав слідами свого божественного Спасителя, який любов'ю приваблював всіх до себе»¹³⁹. Перебуваючи в «Товаристві св. Франциска з Асичу», відвідує туринську в'язницю, особливо прихильний до молодих в'язнів. Бачачи велику кількість бездомних і нікому непотрібних молодих юнаків – милосердиться над ними. Так о. Іван Боско починає опікуватися бідними хлопцями, повністю посвячує своє життя їм. Та найголовніше постійно перебував з своїми хлопцями, і завдяки цьому своїм прикладом, через доброту до них допомагав пізнавати Бога, любити Його і слідувати за Ним. Збирав їх навколо себе, допомагав їм виживати у світі, піклувався проте, щоб вони змогли здобувати освіту, вирішував їх матеріальні потреби. Для цього відкривав Ораторії, де бідні хлопці не тільки молилися і знаходили пристановище, а й і навчалися. Ораторії стали значним досягненням о. Івана Боско, у них він вбачав рятунок для своїх хлопців. Так після відкриття першої Ораторії «під час Служби Божої сльози радості виступили на очах великого покровителя безпритульної молоді, бо гаряче бажання його серця – пригорнути до себе тих, яких відкинули від себе світ і люди – стало збуватися»¹⁴⁰. Найбільше дбав о. Боско про духовний стан своїх підопічних, в цьому вбачав

¹³⁸К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 90.

¹³⁹Там само, 11.

¹⁴⁰Там само, 13.

найбільшу користь для них. Прикладав великі зусилля для цього. Щонеділі з самого ранку приходили хлопці до свого отця і сповідалися. Після сповіді молився з хлопцями Божественну Літургію, в час якої всі причащалися. Після слідував обід, а по обіді було навчання на переміну із забавами, а ввечері молилися вечірню¹⁴¹. Так організовував час о. Боско, що молодь зростала у святості. о. Іван зумів побачити навколо себе бідних хлопців, які були всіма відкинені і погорджені. Бажаючи їм допомогти, посвячує себе для них. Приклад о. Боско заохочує душпастирів бачити навколо себе людей, які потребують допомоги, прихильності та любові, і давати їм через своє служіння відчувати присутність Бога у їхньому житті.

Св. Іван Золотоустий перебуваючи на єпископській кафедрі у Константинополі, не забував про убогих, він відзначався великою любов'ю до бідних і нужденних. Він своїм прикладом показував, як має жити християнин, що життя християнина має бути спрямованим на служіння і допомогу бідним. Всі хто до нього приходили за допомогою не були відкинені. Опікувався злиденними, боронив безвинних. Багато спричинився до спорудження закладів, які ставали прихистком для хворих, вдів і сиріт. Кожну нагоду намагався не змарнувати, щоб навчити чи напоумити народ. Відомий він своїми гоміліями і навчаннями, які вели людей до поправи і переміни життя¹⁴². Ревним був святий у своєму служінні. Не мовчав він на недобрі звичаї, які ширилися у той час в Царгороді. Особливо того, що стосувалося непристойного жіночого одягу¹⁴³. Завжди говорив правду, якою б гіркою вона не була. Не боявся він докорити заможним і багатим, навіть якщо це стосувалося імператора чи його родини. Коли на площі перед церквою святої Софії встановили статую на честь цариці Евдоксії і влаштували гучні святкування, це призвело до невдоволення християн. Не міг мовчати святий Іван Золотоустий і на це. Рішуче виступив він проти цього, виявив своє незадоволення. Хоч це призвело

¹⁴¹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 17.

¹⁴²К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Житє св. Івана Золотоустого», 359.

¹⁴³Там само, 361.

до вигнання його з Царгороду¹⁴⁴. Постава святого Івана Золотоустого є прикладом як потрібно служити бідним і нужденним. Коли є несправедливість чи нехтування християнськими моральними нормами то потрібно не мовчати, а бути на сторожі правди. Церква сьогодні потребує пастирів які б наполегливо і ревно займалися проповіданням Слова Божого. Які б сміливо захищали моральне вчення Церкви, не боялися виявляти і допомагали суспільству долати погані звичаї і вади.

о. Севастіян Кнайп відзначався добротою до всіх людей. Дбав він про спасіння людських душ, але був не тільки лікарем душі, а й і тіла. Він створив метод лікування за допомогою води, багато людей приходило до о. Кнайпа. Радо допомагав всім хто до нього вдавався за поміччю. Жертвував час для лікування всіх хто до нього приходять, служив їм своїм лікарським даром. Та найперше пам'ятав він що є священником, покликаний добре виконувати свої душпастирські обов'язки, навіть на старості літ ревно виконував їх. Також, відзначався ревністю і постійністю у молитві, читанні Святого Письма та розважанні над ним. Щоденно перебуваючи у храмі не нехтував обов'язком сповідати. В неділі і свята проповідував Слово Боже. Не забував відвідувати хворих, хрестив, вінчав та хоронив. Був прихильний до бідних, опікувався вдовами і сиротами. Був він справжнім душпастирем за ділами, а не за словами¹⁴⁵. Таким був цей священник: щоденно перебував у храмі де відправляв Святу Літургію, ревно молився, читав і розважав над Словом Божим. Служив своїм ближнім не тільки як душпастир, а й і тими даром, якими наділив його Бог – лікувати тілесні недуги. Отець Севастіян Кнайп своїм життям демонструє, як можна поєднувати різні дари і священничі обов'язки для служіння людям. Бути добрим священником і у випадку о. Севастіяна – лікарем, можливо лиш черпаючи сили в Бога через молитву, звершування Євхаристії та через Святе Письмо.

¹⁴⁴Там само, 365.

¹⁴⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Отец Севастіян Кнайп», 478-479.

Владика Іван Снігурський, будиши молодим священиком відвідує лікарні. Він ще зі своєї молодості відзначався багатьма чеснотами, вже тоді його смиренність перевищувала смиренність всіх старших священиків. Був він ввічливим і розважливим. Проявляв він щирю душпастирську ревність, яка походила з глибини його серця. А коли стає єпископом то не марнує своїх чеснот. Дальше пам'ятає про бідних, дбає за них. У своєму єпископському служінні не забуває піклуватися не тільки за духовний рівень свого народу, також дбає за релігійно-моральний стан, приділяє багато зусиль для організації просвітницького руху між своїм духовенством. Найперше засновує парафіяльні школи і підтримує їх фінансово. Владика організовує навчальний заклад, звідки б виходили вчителі. Він розумів важливість християнського виховання для кращого майбутнього його народу¹⁴⁶. Згодом, для ширення просвітницького руху у народі, для друкування шкільних підручників і церковних книг, яких не вистарчало, засновує друкарню¹⁴⁷. Владика Іван Снігурський своїм життям продемонстрував, що попри дбання за духовні потреби людей, потрібно дбати і за моральний стан, здійснювати просвітницьку діяльність.

Кожен із представлених пастирів у творчості отця Кирила Селецького, як і сам отець відображають той образ, який є актуальним у теперішньому часі, який представляє наш Патріарх. Церква сьогодні потребує таких пастирів, які були потрібні і за часів отця, які були потрібні з самих початків Церкви. Власне тому і пише о. Кирило Селецький про конкретних осіб, які своїм свідченням життя і служіння найперше були прикладом для його життя і служіння, а також і для його сучасників. Бо міняються обставини в залежності від місця і часу, але завжди є потреба у пастирях, які бачать потреби людей, які здатні дати відповіді на потреби народу, які вміють відчитувати виклики часу і давати на них відповіді, здатні повести народ за Христом. Таких душпастирів, про яких пише о. Кирило Селецький можна також охарактеризувати як тих, хто завжди

¹⁴⁶К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «о. Іоанн Снігурський», 491-492.

¹⁴⁷Там само, 499.

перебуває зі своїми, які знають своїх людей, які є добрими пастирями котрі дбають за свою паству.

3.2. ДОБРИЙ ПАСТИР

2 вересня 2018 р. в Перемишлі (Польща) в архикатедральному соборі Святого Івана Хрестителя сестри двох Згромаджень: Служебниці Непорочної Диви Марії та Святого Йосифа Обручника, яких заснував о. Кирило, відзначили 100-річчя з дня відходу до вічності Слуги Божого о. Кирила Селецького. Літургію очолив Високопреосвященний Архієпископ-емерит Іван (Мартиняк). Проповідуючи владика Іван охарактеризував о. Кирила Селецького словами Святішого Отця Франциска:

Як душпастиря, "якийзнає запах своїховець". Адже о. Кирило віддано служив Богові та знав потреби свого народу і всіма силами старався їм зарадити. Він засновував при парафіях братства тверезості, допомогіві суспільні каси, організував читальню, дбав про виховання дітей і молоді і написав читанку для дітей та інші пізнавально-виховні твори¹⁴⁸.

Його близькість до своєї пастви і переймання їхніх проблем, болів і страждань, дозволили о. Кирилу побачити потреби свого народу. Він ніс тягарі разом зі своїми людьми – був добрим пастирем, «який знає запах своїх овець».

Якщо заглибитися у контекст слів Папа Франциска: «бути пастирем, який "пахне своїми вівцями"»¹⁴⁹, які він висловив в Страсний Четвер 2013 р. до священників під час Меси освячення миру й благословення елею, яку він здійснив у базиліці св. Петра. То потрібно зрозуміти, що ці слова Папи Франциска були спрямовані для того, щоб нагадати священнослужителям XXI

¹⁴⁸«Сестри двох Згромаджень відзначили 100-річчя з дня відходу до вічності слуги Божого о. Кирила Селецького» // сайт: інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 3 вересня 2018, <http://news.ugcc.ua/news/sestri_dvoh_zgromadzhen_v%D1%96dznachili_100r%D1%96chhya_z_dnya_v%D1%96d_hodu_do_v%D1%96chnost%D1%96_slugi_bozhogo_o_kirila_selets_kogo_83706.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

¹⁴⁹«Проповідь Святішого Отця Франциска, виголошена у Великий Четвер 28 березня 2013 р. в базиліці св. Петра в Римі» // сайт: The Holy See, 28 березня 2013, <https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130328_messa-crismale.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).

століття, що вони отримали помазання, але вони мають бути свідомими, що це помазання не тільки для них, а вони мають ділитися ним з іншими. Папа Римський наголосив священнослужителям, що помазання, яке отримали священники і єпископи, є не для того, щоб самим пахнути, або зберігати його, бо олія стане гіркою. Папа закликає – «вийти», щоб відчуті це помазання, відчуті його силу і дію відкуплення. Вийти на периферії, до страждаючих, де є пролита кров, сліпота, багато пороків¹⁵⁰.

Папа нагадав душпастирям їхню місію – йти до людей, перебувати з ними. Перебування священника у своїй зоні комфорту не тільки не дозволяє йому здійснювати своє покликання, а таке існування шкодить його покликанню, оскільки хто не «виходить» до людей, замість посередника, помалу перетворюється на маклера, менеджера. Пап Франциск говорить, що маклер і менеджер «вже мають свою нагороду», основне завдання – це їхній корисливий інтерес, не серце. Тому вони ніколи не одержуть справжньої благодаті, яка народжується з серця. Деякі священники, ті які впавли на дусі й перетворився в колекціонера антикваріату або новинок, це вони роблять замість того, щоб бути пастирем, який «пахне своїми вівцями». Папа просить: будьте пастирями, які «пахнуть своїми вівцями», пастирями свого пасовиська й тими хто ловить людей¹⁵¹.

Ці слова Святішого Отця Франциска добре охарактеризовують як постать самого отця Кирила Селецького так і постаті тих душпастирів, яких він змальовує у своїх творах. Всі вони були ревними і жертвними у своєму служінні. Бо прикладом для них був Ісус Христос, який сказав: «Я – добрий пастир. Добрий пастир життя своє за овець покладе. Наймит, що не є пастир, якому вівці не належать, - бачить вовка, що надходить, та й полишає вівці і біжить геть. А вовк хапає їх і розполохує. Бо він – наймит і не турбується вівцями. Я ж – добрий пастир і знаю своїх, а мої мене знають» (Ів 10,11-14). Христос говорячи ці слова для того, щоб на прикладі пастиря і пастви

¹⁵⁰Там само.

¹⁵¹Там само.

вималювати модель поведінки між ними і народом Божим, а також вказати на модель поведінки для апостолів і їх послідовників з людьми до яких їх посилає Ісус Христос. Визначення –Добрий пастир включає багато аспектів – це і потреба у провідництві, і дбанні, і шуканні кращих умов, і захисті та обороні, і якщо потрібно, той життя покласти за своїх овець.

Покликання священнослужителя – це бути добрим пастирем за прикладом Христа – Доброго Пастиря, який нічого не шкодує для своєї пастви. Він готовий життя своє віддати. Робить все для блага свого стада, шукає для нього добра. Коли є загроза життю овець, то він не втікає, а захищає від тих хто може завдати їм шкоди. Добрий пастир покликаний дбати за свою паству, жити для неї, працювати для неї. Це він повинен робити аж до готовності пожертвувати собою з любові до неї, на зразок Доброго пастиря – Ісуса Христа, який сказав: «Я – добрий пастир. Добрий пастир життя своє за овець покладе» (Ів. 10,11). Христос не тільки говорить ці слова, а він засвідчує їх Хресною Жертвою. Цей образ спонукує душпастиря до відданого служіння пастві, оскільки він бере участь у Христовому священстві. У сьогоднішньому світі віддавати життя для душпастиря – це найперше, жертвувати своїм часом, своїм комфортом, своїми захопленнями.

Оповідання «Отець Маврикій»¹⁵², в якому виражена ревність та мужність душпастиря, який служить на морально занедбаних теренах. Довголітні в'язні, залишаючи в'язницю, неодноразово чинять поневіряння в церкві та під приводом «духовної опіки», зустрічаючись із священником чинять насильство та мало не доходить до вбивства отця. Отець свідомий що його присутність у храмі, який знаходиться недалеко від в'язниці є спасенною надією для багатьох загублених душ, як також свідомий того, що з різною метою до цього храму можуть приходити люди, особливо морально скривджені. Ідучи до сповідальниці цей священник кожного разу збуджує в собі свідомість жертвенної посвяти Богові та людям, як також готовності померти в ім'я

¹⁵²К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Отець Маврикій» // *Богословський Вісник* 3 (1902) 328-333.

Христа. В цьому образі душпастиря представлений радикалізм посвяти та готовності свідомо іти навіть на мучеництво, заради спасіння людських душ.

Отець Маврикій є пастирем, який живе потребами своєї отари, завжди є на сторожі свого стада, щоб могли побачити загрози і не вагаючись зустріти небезпеку. Він є прикладом геройства, відданого служіння та жертвеності в священничому служінні.

Знання своїх людей має бути пріоритетом для душпастиря, бо добрий пастир знає своїх, а ті люди мають також знати його. Добрий священнослужитель прикладає багато зусиль, щоб пізнати кожного члена своєї спільноти. А пізнаючи робить все, щоб допомогти кожному. Старається всіх огорнути своєю турботою та любов'ю. Таким чином виконуючи своє служіння він стає, як казав Папа Франциск: «пастирем, який "пахне своїми вівцями"». Тільки той душпастир, який намагається бути зі своїми людьми може перейнятися їхніми проблемами і потребами і таким чином пахнути своїми підопічними. У посланні до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2012 р. Блаженніший Святослав наголосив: «Священик може виконати свою місію тільки за умови, що буде разом зі своїм народом завжди і всюди. Лише тоді він матиме можливість жити вірних своєю проповіддю Божого Слова, освітлюючи ним конкретні життєві обставини життя сучасної людини та наближаючи її до Святих Таїнств»¹⁵³.

Та є небезпека, коли різні турботи і виклики віддаляють пастиря від своєї пастви. Особливо у теперішній час. Як говорить Блаженніший Святослав у посланні до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер 2012 р.:

Знати своїх – це необхідна умова місії доброго пастиря. Якщо священник не знає своїх вірних, протиставляється їм чи достатком, чи гідністю власного сану, чи своєю «вченістю», то сумнівно, що він може бути, як пастир, справді добрим. Сучасна культура витворює нові способи відокремлення духовенства від наших вірних, щоб на

¹⁵³«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер»// РІСУ, 2 квітня 2012.

хвилі агресивного зісвітчення викрасти з наших спільнот живу і діяльну присутність Доброго пастиря, віддалили їх від Бога. Ревний душпастир, наближаючись до людей, наближає їх до Христа, розділяє з ними радість і смуток, тягарі та перемоги¹⁵⁴.

Під цей образ пастиря, який завжди є з людьми, дуже добре підходить отець Іван Боско. Це видно, коли читаємо про цього душпастиря бідної молоді. о. Кирило був захоплений цим священником, його відданістю та жертвністю. Він пише, що «поряд з тим, що о. Боско присвячував багато часу своїй Ораторії, він був у в'язницях, в лікарні Котоленго, на цвинтарях, відвідував нужденних в різних куточках міста»¹⁵⁵. Приклад о. Івана, який жертвував всім заради ближніх: свій час, своє здоров'я, та зрештою все своє життя посвячує на служіння людям, є прикладом пастиря, який присутній там де є найбільша потреба послужити ближнім – це тюрма, лікарня, де люди переживають втрату ближніх, де є відкинені на маргінес суспільства.

Також важливою для розуміння постаті душпастиря є притча про заблукану вівцю. Де Христос розповідає про чоловіка, який залишає дев'ятдесят дев'ять овець, і йде шукати одну, яка заблудила. Він шукає її доти, поки не знайде, а знайшовши, кладе на рамена і радіючи повертається додому, тоді скликає друзів і сусідів, щоб вони розділили з ним цю радість (Лк 15, 4-6).

Пастир який виявив відсутність однієї вівці він проявляє стурбованість, яка спонукає залишити решту отари. Не вагається йти на її пошуки. Кожен душпастир має добре знати свою паству, має бути спостережливим до кожної людини. Коли бачить відсутність особи у житті спільноти, має не чекати її можливого повернення, а має йти на пошуки, щоб знайшовши з турботою і ніжністю привести до Церкви. А привівши має вельми радіти. «Не слід чекати, поки Божий люд прийде до нас. Ми повинні йти до людей, особливо в тяжкий час і коли є потреба. У нас Христос має бути присутній для своїх людей, хоч би

¹⁵⁴Там само.

¹⁵⁵К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*, 27-28.

де вони були, в радості й смутку. Через нас Христос-Пастир піклується стадом свого Отця, даючи йому все необхідне для здоров'я і спасіння»¹⁵⁶.

Таких ревних пастирів описує отець Кирило Селецький у кількох статтях. В одній розповідає про Апостола Івана та його ревність до спасіння людської душі. Апостол покладав великі надії на здібного молодого юнака, подбав про його навчання, заопікувався житлом та необхідними умовами, поручив опіці єпископа. З часом хлопець почав нехтувати добротою опікунів, почав вести грішне життя. Коли про це дізнався святий то одразу вирушив на його пошуки. Як євангельський чоловік, який шукає заблукану вівцю, а знайшовши бере на рамена і повертає до свого стада. Так і Апостол негайно вирушає на пошуки юнака, який через грішне життя віддалився від Бога. Знаходить його, і звертаючись до нього лагідними словами та проявляючи велику любов і милосердя спонукає хлопця до покаяння. Таким чином святий Апостол Іван повертає заблуканого юнака до Христового стада¹⁵⁷.

В іншій пише про душпастиря в'язнів, який піклувався про засуджених, дбав про їхнє духовне добро. Серед різних подій із його служіння, він згадує один випадок, який приніс йому велику радість. Чоловік, який залишив в'язницю, після кількох років прийшов відвідати свого душпастиря та подякувати йому за приязнь, підтримку та добру життєву науку. Колишній засуджений, залишивши в'язницю, почав жити в правді. Працедавці з упередженням ставились до суджених людей та правдомовність цього чоловіка, його сумлінність та відповідальність дозволили йому отримати не тільки добре оплачувану роботу, але й розвинути свій кар'єрний ріст. Тому й радість душпастиря була велика, бо він як казав – наставив заблукану вівцю на добру дорогу¹⁵⁸.

Прикладами душпастирів, які допомагають людині простувати шляхом християнського життя і дають надію є пастирі з творів о. Селецького: «Пригоди

¹⁵⁶«Пастирське послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 25 березня 2015 р.

¹⁵⁷К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Навернення розбійника», 21-25.

¹⁵⁸К. СЕЛЕЦЬКИЙ, «Люби правду – мерзи ся ложею», 5.

Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця» і «Відкриття Америки». Два душпастирі зустрічають молодих і завзятих людей, кожен мав свої проблеми. Старенький священник у розмові з Джеймсом Куком дає йому пораду, кажучи: «Молись та працюй»¹⁵⁹. Тим самим показує йому шлях єднання з Богом через молитву і працю.

Інший душпастир – ігумен монастиря має зустріч з Христофором Колумбом. Ця зустріч стала визначальною для мореплавця, через те, що монах був єдиним хто підтримав ідеї Колумба і через свого приятеля передав листа до короля Іспанії, і це був вирішальний момент у кар'єрі. «Колумб зрадив, що Бог послав йому праведну людину»¹⁶⁰.

Приклад двох душпастирів показує як потрібно проникати у життєві ситуації людей. Розпізнавати їх таланти, думки і бажання, допомагати їм, направляти і скеровувати їх через поради і підтримку.

В теперішньому світі де люди підпадають під різні світогляди, йдуть за вченнями, які суперечать навчанню Церкви. Церкві потрібні пастирі, які за прикладом Ісуса Христа – Доброго Пастиря, будуть готові виходити на пошуки тих, котрі відійшли від Церкви. Які будуть зі своїми людьми, будуть проникати у їхні проблеми, пізнавати їх потреби, уділяти їм усі необхідні засоби для спасіння. Вони мають жити свідомістю, що для здійснення свого посланництва замало чекати на людей у храмі, а вони змушені виходити на пошуки тих які заблукали, щоб знайти їх і привести до Христа. Церква завжди потребувала і потребує жертвенних душпастирів, які готові вирушати на пошуки заблуканих чад, готові бути тими, які показують правильний шлях.

В період другої половини XIX ст. серед основних суспільних проблем можемо вчислити: алкоголізм, зубожіння народу, неосвідченість, Австро-Пруська війна 1866 р. і мобілізація чоловіків. Тепер крім подібних проблем додалися проблеми споживацької ментальності, секуляризація, ідеології які підривають не тільки загальнолюдські цінності про сім'ю, статевість, а й

¹⁵⁹К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця*, 30.

¹⁶⁰К. СЕЛЕЦЬКИЙ, *Відкриття Америки*, 21.

призводять до нехтування християнськими моральними цінностями і вірою. Тому духовенство, як тоді так і тепер, має завдання працювати для відстоювання християнських і загальнолюдських цінностей.

Сьогодні Церква потребує душпастирів, котрі б вели людей за Христом. Дбали за свій народ, на зразок Христа – Доброго пастиря. Кормили їх Словом Божим, допомагали зростати у вірі, вели до участі у Святих Таїнствах, своєю молитвою і служінням були прикладом християнського життя. Душпастирі у сьогоденні повинні бути на сторожі захисту людських душ, бути уважними до викликів часу і через стояння у правді та відстоюванні науки Церкви вказувати шлях до Царства Божого.

ВИСНОВКИ

У цій науковій роботі на основі творчої спадщини о. Кирила Селецького було представлено образ душпастиря та висвітлено основні аспекти його служіння.

Магістерська робота була структурована у три розділи.

У першому розділі представлено історичний контекст життя та душпастирського служіння Слуги Божого отця Кирила Селецького. Він жив у складних часах. Війна з Пруссією, у 1866 р. – до війська мобілізують багато чоловіків. Відтак, зменшення робочої сили призводить до зубожіння серед населення. У такій ситуації пияцтво стає масовим явищем. Отець Кирило є серед духовенства, яке наприкінці 1860-х рр. стає до боротьби з алкоголізмом. Отець Селецький створює братства тверезості.

Займався отець-прелат і просвітницькою діяльністю, засновував читальні, був зачинателем української захоронки на галицьких теренах. Дбав про економічний стан народу через закладання позичкових кас, молочарень. У праці представлено отця Кирила як визначного церковно-громадського діяча Української Греко-Католицької Церкви, але найперше – як душпастиря. Його можна охарактеризувати як скромного чоловіка, але великого інтелектуала і письменника, жертвовного священика, який відзначався святістю життя. Його життя позначене невтомною працею на славу Божу та добро свого народу. Він відзначався великою любов'ю до людей, а особливо – до найнужденніших, допомагав їм. Своїм життям показував, як душпастир повинен служити ближньому, маючи за зразок Христа.

Отець Кирило заснував два чернечі згромадження: у 1892 р. – Згромадження Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії, у 1898 р. – Згромадження Сестер св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії.

Представлено Отця Кирила Селецького як письменника і публіциста. Він писав книги на різні тематики, робив переклади, дописував статті у церковні та народні часописи. У своїх творах розвивав національну свідомість свого народу, передавав основи духовного життя, пропагував ідеї розвитку активного монашества, частина його публікацій та статей присвячена тематиці християнського виховання дітей. Вагоме місце займають твори, присвячені образу душпастиря, де на прикладі життя окремих священнослужителів висвітлена їхня роль і місце у житті Церкви і народу.

Основним джерелом для написання цього розділу була біографія «Отець Кирило Селецький», написана отцем Теодором Вергуном, вихованцем о. Кирила, і опублікована в 52 числі журналу Богословія за 1988 р.

У другому розділі проведено аналіз творчої спадщини о. Кирила, присвяченій душпастирській тематиці. На основі цього аналізу окреслено шість основних аспектів душпастирського служіння.

Перше. Представлено душпастиря як духовного отця, який покликаний спонукати людей до життя в Ісусі Христі і до духовного зростання. Духовний отець супроводжує людину в її духовному житті, допомагає людині розпізнати Божу волю, розпізнати своє покликання. Лагідністю і любов'ю допомагає виправляти духовні вади, радить, що потрібно змінювати, а що - розвивати в собі.

Друге. Висвітлено важливість молитви у житті душпастиря. Він має бути людиною молитви, покликаний через молитовне життя бути близько Христа, відчувати Його любов і доброту. Молитва має переважати над іншими видами діяльності, оскільки вона дає сили для здійснення всіх інших видів служіння, бо завдання пастиря - нести Бога у життя людей. Щоб мати, що дати іншим, він найперше сам повинен жити з Богом. Звернено увагу на важливість служіння Святої Божественної Літургії, яка є вершиною священничого служіння і джерелом сили для здійснення цього служіння. У молитві має проходити ціле життя священнослужителя, всі злети і падіння він має представляти перед Господом у молитві.

Третє. Показано священнослужителя як проповідника Слова Божого і вчителя віри. Обов'язок проповідувати Євангеліє є однією з основних складових священничого служіння. Найкраще можна здійснювати цю місію в часі Богослужінь, через гомілії, але не треба нехтувати й іншими можливостями. Також підкреслено важливість навчання і проповідування через друковане слово.

Четверте. Представлено служіння душпастиря, яке має бути спрямоване на служіння іншим, бо священнича влада є не для панування, а для служіння за прикладом Ісуса Христа. Вказано на важливість знаходити час, щоб через безкорисливе, смиренне служіння, яке має здійснюватися завжди і всюди, охопити всіх потребуючих його опіки, а особливо – найнужденніших. Через опіку і турботу над повіреною паствою він виявляє свідчення любові.

П'яте. Представлено важливість для душпастиря здійснювати суспільно-просвітницьку діяльність. Підкреслено, що таке служіння може впливати на свідомість і світогляд людей, змінювати і формувати їх.

Шосте служіння, яке здійснює душпастир згідно творів о. Кирила – це управління церковними добром. Він покликаний належно піклуватися, наглядати і старанно дбати про них, примножувати їх. Особливо має піклуватися про красу і порядок у храмі.

У третьому розділі представлено актуальність прикладу отця Кирила Селецького, а також прикладів душпастирів з його творів. Вони є добрими взірцями для наслідування, тими, хто вміє відчитувати знаки часу та належно на них відповідати. Для кращого розуміння сучасних вимог до душпастирів було проаналізовано всі Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів на Страсний Четвер.

Сьогодні Церква, як і в часи отця Кирила, потребує жертвних, відданих, готових до служіння пастирів, які служать своїм ближнім і потребуючим, звершують Євхаристію і моляться за народ, є добрими духовними отцями, вчать жити духовним життям, проповідують Добру Новину і навчають людей

віри, просвітницькою діяльністю показують шлях до кращого майбутнього, відстоюють християнські моральні принципи, стоять у правді і захищають її.

Вказано на потребу у пастирях, готових виходити на пошуки тих, котрі заблукали, і показувати їм правильний шлях. Пастирів, які знають свою паству, є зі своїми людьми, готові проникати у їхні проблеми і потреби, готові покласти життя у відданому служінні і самозреченні.

Підсумовуючи дослідження даної теми, можна зробити наступні висновки. Мета роботи досягнута: на основі творчої спадщини о. Кирила Селецького представлено образ душпастиря. На прикладах реальних постатей єпископів і священників висвітлено основні аспекти служіння душпастиря. Через їхнє життя і служіння показано образ пастиря народу Божого.

Дане наукове дослідження може бути використане для подальших досліджень постаті Слуги Божого отця Кирила Селецького. Важливим є осмислення правдивого образу душпастиря, оскільки містить в собі приклади добрих і святих єпископів і священників. Результати цього дослідження можуть послужити для визначення пріоритетів душпастирського служіння та належної відповіді на сьогоденні виклики часу у цій ділянці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**ДЖЕРЕЛА**

1. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Будова церквей» // *Нива* 3 (1905) 64-66.
2. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Вкрадена сорочка» // *Книжочка місійна* 8 (1905) 22.
3. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Де инде а у нас» // *Нива* 17 (1905) 17-19.
4. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Жите св. Івана Золотоустого» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло 2018.
5. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Люби правду – мерзи ся ложею» // *Посланик* 16 (1904) 5.
6. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Наверненье розбійника» / *Книжочка місійна* 8 (1894) 21-25.
7. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «О реколлекціяхъ священническихъ въ загалѣ» // *Рускій Сіонъ* 21 (1875) 655-659.
8. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «о. Іоанн Снігурський» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло, 2018.
9. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Отец Севастіян Кнайп» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло 2018.
10. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Отець Маврикій» // *Богословський Вісник* 3 (1902) 328-333.
11. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Релігійний занепад. – Теперішня преса» / *Нива* 17 (1905) 439-441.
12. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «Своя хата. Читанка сільському народу на хосен» // *Кирило Селецький. Вибрані твори* / упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін., т. 1, Дрогобич: Коло 2018.

13. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, *Відкриття Америки*, Львів: Свічадо 2016.
14. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність* / ред. Лідії Веремієнко, Львів: Видавництво ОО. Селезіян 1992.
15. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля і постійна праця*, Львів: Свічадо 2016.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

16. *Schematismus universi venerabilis Cleri dioceseos Greco catholice Premisliensis pro anno Domini 1864*, 87.
17. ВЕРГУН ІВАН, «Прелат Кирило Селецький» // *Визвольний шлях. Суспільно-політичний і науково-літературний місячник* 7 (1983) 861-867.
18. ВЕРГУН ПЕТРО, «Отець Кирило Селецький» // *Богословія* 52 (1988) 131-196.
19. СЛШПІЙЙ., Лист до Папи Римського // КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*. [Документи], Львів: Видавництво ОО. Селезіян 1992.
20. КАРПИН ІВАННА, «Юліан Насальський – редактор і видавець "Бібліотеки для рускої молодіжи"» // *Вісник Львівського університету* 7 (2012) 189-215.
21. КОЦИЛОВСЬКИЙ ЙОСАФАТ, «До всечесного духовенства з нагоди двадцять п'ять-ліття смерти Бл. п. о. Кирила Селецького» // *Вісті з Риму* 1-2(30 січня 1969) 12-21.
22. КУХАР РОМАН, «Письменники і публіцисти Надбужанщини» // *Надбужанищина* / ред. М. Мартинюк та ін., т.1 Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: Об'єднання Надбужанців 1986, 106-135.
23. МАРКО СТЕФАНІЯ, «Отець Кирило Селецький – засновник перших активних чернечих згромаджень в УГКЦ» // *Наукові записки Українського Католицького Університету*, число 11, серія «Богослов'я», 5 (2018) 109.

24. І. МУЗИЧКА, «Вступне слово» // Т. ВЕРГУН, «Отець Кирило Селецький» // *Богословія* 52 (1988) 125-130.
25. НАГАЧЕВСЬКА ЗІНОВІЯ, *Українське дошкілля в освітньому просторі Східної Галичини (кінець XIX ст. – 1939 р.)*, Івано-Франківськ: НАІР 2015.
26. НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ, ЛЬВІВСЬКА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ В. СТЕФАНИКА, *Товариство "Просвіта" у Львові: покажчик видань 1868-1939 [PDF]* / уклад. О. Бербека, Л. Головата, Львів: [б.в.] 1996.
27. Проповідь Блаженнішого Любомира під час посвячення Молодіжного професійного екуменічного центру ім. Дона Боско // *Благовісник Верховного Архiepіскопа Києво-Галицького Української Греко-Католицької Церкви Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара* 1 (2001) 158-159.
28. РЕДАКЦІЯ ЧАСОПISУ БОГОСЛОВСЬКИЙ ВІСНИК, «Отець Іоань Боско» / *Богословський Вісник* (1900) 182-193.
29. САПЕЛЯК АНДРІЙ, *Отець-прелат Кирило Селецький – засновник монаших згромаджень*, Львів: Галицька видавнича спілка 2004.
30. САПЕЛЯК ВАСИЛЬ, «Слово про автора» // КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ, *Отець Іван Боско. Його життя і діяльність*. Львів: Видавництво ОО. Селезіян 1992, 3-5.
31. *Святе Письмо Старого і Нового завітів* / пер. І. Хоменко, Львів: Місіонер 2008.
32. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «З моєї поїздки до Велеграду. Другий День» // *Посланник* 17 (1892) 4-6.
33. СЕЛЕЦЬКИЙ КИРИЛО, «З моєї поїздки до Велеграду» // *Посланник* 16 (1892) 4-5.
34. СТАСІВ ЯРОСЛАВ, Рух тверезості у східній Галичині в середині XIX – першій третині XX століття [PDF] // *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету* 13-14 (2012–2013) 168-175.
35. ФРАНКО ІВАН, *Зібрання творів*, у 50 т., т. 41, Київ: Наукова думка 1984.

36. ХИМКА ІВАН-ПАВЛО, Греко-католицька церква і національне відродження в Галичині 1772-1918 // *Ковчег. Науковий збірник статей з церковної історії* (1993) 73-107.
37. ШЕПТИЦЬКИЙ АНДРЕЙ, Пастирське послання до Сестер Служебниць (19 серпня 1942) // *Митромолит Андрей Шептицький, Пастирські послання*, т.3, 1939-1944 / ред. М. Марко та ін., Львів: Артос 2010, 224-226.
38. *Як то Русь ходила слідами Данила. Пропамятна книга першого русько-народного паломництва в Святу Землю*, Жовква: ОО. Василіан 1907.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

39. «Глава УГКЦ на Стрітєння Господнє: "Той, хто пережив зустріч з Богом, назавжди став інакший"» // сайт: Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 16 лютого 2018 <http://news.ugcc.ua/audio/glava_ugkts_na_str%D1%96tenya_gospodnie_toy_hto_perezhiv_zustr%D1%96ch_z_bogom_nazavzhdi_stav_%D1%96nakshiy_81902.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).
40. «Пастирське послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 25 березня 2015, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya_hlava2015/pastirske_poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchenosluzhitel%D1%96v_ukrainskoi_grekokatolitskoi_tserkvi_na_velikiy_%D1%96_strasniy_chetver_73401.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).
41. «Послання Блаженнішого Святослава до священників на Великий четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 3 квітня 2017, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya2017/poslannya_blazhenn%D1%96s

- hogo_svyatoslava_do_svyashchenik%D1%96v_na_velikiy_chetver_79157.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 42.«Послання Блаженнішого Святослава до священників на Великий четвер» // сайт: інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 2 квітня 2018, <http://news.ugcc.ua/documents/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchenik%D1%96v_na_velikiy_chetver_82390.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 43.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // РІСУ, 20 квітня 2011, <https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/41930/>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 44.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // РІСУ, 20 квітня 2011, <https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/41930/>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 45.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // РІСУ, 2 квітня 2012, <https://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/47584/> (дата звернення: 09 листопада 2018).
- 46.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 5 квітня 2014, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/svyatoslav_2014/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchennosluzhittel%D1%96v_ukrainskoi_grekokato

- litskoi_tserkvi_na_strasniy_chetver_70057.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).
- 47.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний Четвер» // Католицький оглядач, 25 березня 2013, <<http://catholicnews.org.ua/poslannya-blazhennishogo-svyatoslava-do-svyashchennosluzhitelev-ukrayinskoji-greko-katolickoyi>>, (дата звернення: 09 листопада 2018).
- 48.«Послання Блаженнішого Святослава до священнослужителів Української Греко-Католицької Церкви на Страсний Четвер» // сайт: Української Греко-Католицької Церкви, 14 квітня 2016, <http://ugcc.ua/official/ugcc-head/zvernennya_svyatoslava/zvernennya_hlava2016/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_svyashchennosluzhitelev%D1%96v_na_strasniy_chetver_76470.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 49.«Постанови Синоду Єпископів УГКЦ 2007 року»// *сайт: Українська Греко-Католицька Церква, 26 жовтня 2007*,<http://ugcc.ua/official/official-documents/postanovy_patriarshoho_synodu/postanovi_sinodu_yepiskop%D1%96v_ugkts_2007_roku_70046.html>(дата звернення: 27 квітня 2018).
- 50.«Проповідь Святішого Отця Франциска, виголошена у Великий Четвер 28 березня 2013 р. в базиліці св. Петра в Римі» // сайт: THE HOLY SEE, 28 березня 2013, <https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130328_messa-crismale.html> (дата звернення: 09 листопада 2018).
- 51.«Сестри двох Згромаджень відзначили 100-річчя з дня відходу до вічностіслуги Божого о. Кирила Селецького» // сайт: інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви, 3 вересня 2018, <http://news.ugcc.ua/news/sestri_dvoh_zgromadzhen_v%D1%96dznachili_100%D1%96chchya_z_dnya_v%D1%96dходу_do_v%D1%96chnost%D1%96_70>

- slugi_bozhogo_o_kirila_seletского_83706.html>(дата звернення: 09 листопада 2018).
- 52.Глава УГКЦ на Стрітєння Господнє: «Той, хто пережив зустрїч з Богом, назавжди став їнакший» // сайт: *Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви*, 16 лютого 2018, <http://news.ugcc.ua/audio/glava_ugkts_na_str%D1%96tenya_gospodnie_toy_hto_perezviv_zustr%D1%96ch_z_bogom_nazavzhdi_stav_%D1%96nakshiy_81902.html> (дата звернення 17.04. 2018).
- 53.Розпочато беатифікаційний процес отця Кирила Селецького у Сокальсько-Жовківській єпархії» // сайт: *Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви*, 01 квітня 2018, <http://news.ugcc.ua/news/rozpochato_beatif%D1%96kats%D1%96yniy_protse_ottsya_kirila_seletского_u_sokalskozhovk%D1%96vsk%D1%96y_ieparh%D1%96i_56053.html> (дата звернення 27 квітня 2018).